

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 10, 11 och 12 februari justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2015/16:14 för torsdagen den 25 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från civilutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:419

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:419 Ingångsjobb

av Annika Qarlsson (C)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 mars.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 24 februari 2016

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:424

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:424 Avvisning och utvisning

av Beatrice Ask (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 mars 2016.

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2015/16:FPM48 Direktiv mot skatteundandraganden *KOM(2016) 26* till skatteutskottet
2015/16:FPM49 Direktiv om land-för-landrapporter och automatiskt utbyte av sådana *KOM(2016) 25* till skatteutskottet
2015/16:FPM50 Förordning om typgodkännande för motorfordon *KOM(2016) 31* till trafikutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2015/16:116 till försvarsutskottet

Motioner
2015/16:3325, 3327 och 3328 till socialutskottet
2015/16:3326 till finansutskottet

EU-dokument
KOM(2016) 53 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 20 april*.

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:382 om åtgärder för minskad brottslighet och ökad trygghet i utanförskapsområden

Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):
Herr talman! Beatrice Ask har frågat mig hur jag ser på brottsutvecklingen på Järvafältet och hur jag vill arbeta för att öka förtroendet för polisen i området, minska det dödliga våldet och förbättra polisens resultat i den här typen av utanförskapsområden.

På såväl större som mindre orter runt om i Sverige finns det bostadsområden som i allt större utsträckning har kommit att präglas av brottslighet, social oro och otrygghet. Järvafältet är tyvärr ett av flera exempel.

Orsakerna till problemen är komplexa och mångfasetterade. För regeringen är det mycket angeläget att vidta åtgärder som kan bidra till att förbättra situationen i dessa områden. Möjligheten att leva ett tryggt liv utan brottslighet ska inte vara beroende av vilket område människor bor i. Problematiken måste bemötas från flera håll och genom gemensamma insatser

från hela samhället. Inte minst krävs det åtgärder för att minska de sociala klyftor som skapar förutsättningar för dessa problem. Arbetstillfällen, bra bostäder, en bra skola och ett inkluderande samhälle är grundläggande för att vända utvecklingen.

För att komma till rätta med de problem som finns i vissa områden har givetvis rättsväsendet en del av ansvaret. Här behövs en lokalt förankrad och närvarande polis samt ett aktivt brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete som inkluderar många olika aktörer.

I december presenterade rikspolischefen 14 särskilt prioriterade områden där polisregionerna ska intensifiera det brottsbekämpande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Rinkeby/Tensta vid Järvafältet är ett av de prioriterade områdena. Som Beatrice Ask nämner kommer ett nytt, större poliskontor att invigas i Rinkeby. Kommun- och områdespoliser ska finnas i de särskilt prioriterade områdena, och dessa ska, tillsammans med övrig personal, arbeta för att skapa trygga områden med ett högt förtroende för polisen.

Regeringen har presenterat flera konkreta åtgärder där problemen i utsatta områden behandlas särskilt. Som exempel kan jag nämna regeringens uppdrag till Polismyndigheten och elva andra myndigheter att utveckla former för lokal samverkan mot organiserad brottslighet. I uppdraget har regeringen poängterat vikten av att arbeta mot organiserad brottslighet i särskilt utsatta områden.

Regeringen har också intensifierat det brottsförebyggande arbetet med en nationell satsning. Brottsförebyggande rådet, Brå, ska utveckla en nationell stöd- och samordningsfunktion för det brottsförebyggande arbetet. Brå har dessutom fått i uppdrag att kartlägga åtgärder mot kriminalitet och för ökad trygghet i socialt utsatta områden och kommer att presentera resultaten i november.

Situationen i utsatta områden hanteras alltså utifrån flera perspektiv, och regeringen har genomfört flera åtgärder. Detta är dock en komplex problematik som ska tas på allvar, och jag kommer att fortsätta följa frågan noga.

Anf. 2 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Däremot är jag inte nöjd med kommentarer om att problemet på Järvafältet är ett av flera exempel. Jag tror nämligen att det är dags att börja prata om de faktiska problemen, vilka delvis ser olika ut i olika områden, och diskutera vad som konkret måste göras.

I såväl Tensta som Rinkeby är brottsligheten relativt hög vid centrum-enheterna. Där finns tillgång till kommunikationer och affärer, och det samlas många människor. Torget respektive stråket är naturliga mötesplatser för ungdomar, och det förekommer öppen drogförsäljning. Många unga missbrukar cannabis i hela området, men kokainet har under senare år blivit alltmer populärt. Rent tablettmissbruk och kombinationer finns naturligtvis också.

Det är gott om narkotika, och vi vet att mörkertalen är stora. Det sägs att en stor del av all narkotika i Stockholmsområdet på ett eller annat vis har sitt regionala ursprung i Järva. Området är ett nav för narkotikaförsäljning i hela Stockholmsregionen, med alla de problem som det innebär.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

Polisen har ansökt om kameraövervakning i Tensta centrum och i Rinkeby centrum. Länsstyrelsen sa ja. Beslutet överklagades dock av Datainspektionen, och förvaltningsrätten gick på deras linje. Nu har man fått ett prövningstillstånd i kammarrätten och väntar på vad som ska hända där.

Det bor väldigt många kriminellt belastade människor i de här stadsdelarna. De begår inbrott och personrån, de är ofta unga och oftast lokalt förankrade. De ingår i löst sammansatta nätverk, har god lokalkännedom och får ganska lätt avsättning för det stöldgods som de kommer över. De sköter naturligtvis inte skolan. Många har gått ut grundskolan utan fullständiga betyg, och äldre rekryterar naturligtvis dessa ungdomar för att få dem att begå grövre brott – en karriärväg som dessvärre fungerar.

Herr talman! Inrikesministern säger i sitt svar att orsakerna till problemen är komplexa. Så är det. Men nu är läget som det är på Järvafältet. Utvecklingen går åt fel håll, och all anständighet mot hederliga människor som bor i området och mot framtiden för oss allihop kräver konkreta och resoluta insatser.

I svaret framhålls att det kommer en ny polislokal, vilket är helt sant, som enligt uppgift ska rymma 250 personer. Problemet är att denna polislokal inte kommer att vara klar förrän 2018, och det är en bit kvar dit. I dagsläget finns det på papperet 180 poliser, och det finns en kommunpolis i varje stadsdel. Det räcker inte långt med de här problemen.

Det finns ingenting som säger att det som nu görs kommer att räcka till för att reda upp problemen i de här områdena. Det krävs mer än en ny lokal. Det krävs mer från väldigt många olika håll.

Polisen säger också att polisresurserna inte räcker till, varken på Järva eller generellt i landet, och på Järva säger man att man inte har förutsättningar att nå ambitionen om att hälften av arbetstiden ska kunna användas i yttre tjänst, något som är helt nödvändigt för att få den lokala förankring som krävs i det här området.

Tror verkligen Anders Ygeman att de åtgärder som nu nämns räcker för att säkra tryggheten på Järvafältet? Det tror inte jag. Jag undrar vad regeringen tänker göra. Att man ger uppdrag om olika former av samverkan är ju en sak, men jag tror inte att myndighetsuppdrag är svaret på de akuta och svåra problem som människor möter på Järvafältet.

Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Problemen är komplexa, och jag tror ändå att en viss ödmjukhet inför dessa problem är på plats, speciellt om man själv har varit ansvarig för utvecklingen i åtta år och svarat för det antal poliser som vi har i dag.

Det stämmer att vi ska få en ny polisstation i Rinkeby med över 200 polisanställda. Jag tror att fler poliser närmare medborgarna, som är målet i den reform som jag och Beatrice Ask har varit överens om, är en viktig del för att återskapa tryggheten för medborgarna.

Jag kan inte uttala mig om den rättsprövning som sker om kameraövervakning, men rent generellt sett tror jag att balanspunkten mellan integritet och effektivitet förtjänar att ses över. Jag blev till exempel mycket förvånad över att den judiska församlingen i Malmö inte fick tillstånd till kameraövervakning på grund av att hotbilden inte upplevdes vara tillräckligt stark, samtidigt som polisen placerade poliser beväpnade med förstärkningsvapen och maskinvapen just på grund av att hotbilden var så stor.

Därför har regeringen tillsatt en utredning på kameraövervakningsområdet som inom ganska kort tid kommer att redovisa sina resultat.

När det gäller utvecklingen på Järva och även i andra motsvarande områden tror jag att det måste vara två huvudspår från polisens sida. Det ena är fler poliser närmare medborgarna som löser vardagsbrott, oavsett om det är bilstölder eller inbrott i vindsförråd. Det andra är att plocka ut de nyckelpersoner som står för en stor del av brottsligheten och lagföra dem och se till att de hamnar bakom lås och bom.

På Järvafältet har polisen varit relativt framgångsrik i ett projekt som startade under Beatrice Asks tid som justitieminister, nämligen operation Fenix. Jag ser framför mig att dessa två insatser måste pågå samtidigt. Det gäller alltså både massiva trygghetsskapande åtgärder från polisens sida som bygger förtroende för ordningsmakten, dess förmåga att lösa brott och skapa trygghet i områdena, och riktade insatser för att slå ut den organiserade brottsligheten.

Beatrice Ask gör sig lite lustig över det myndighetsgemensamma uppdraget att bekämpa organiserad brottslighet. Men det som är skarpt och bra i det uppdraget är att man kan jobba lokalt på Järvafältet med alla de myndigheter som är effektiva för att slå ut den organiserade brottsligheten. Tidigare har det bara varit möjligt att göra på nationell nivå.

Om vi ska slå ut den organiserade brottsligheten måste vi gå efter pengarna. Vi måste plocka av de kriminella elementen pengar, klockor och bilar som har varit resultatet av brottslig verksamhet. Därför ökar också regeringen möjligheten att förverka den typen av tillgångar. Det är en effektiv åtgärd.

En sista sak jag vill nämna när vi pratar grov organiserad brottslighet är möjligheten att bekämpa vapentillgången. Beatrice Asks regering fördubblade straffen för vapenbrott och grovt vapenbrott. Det var bra. Nu går den här regeringen vidare och gör motsvarande förändringar när det gäller straffen för handgranater och explosivvaror, något som tyvärr inte fanns med i den tidigare regeringens förslag.

Jag har personligen den här veckan varit på Balkan och träffat poliser och sambandsmän i Belgrad, Sarajevo och Banja Luka för att skapa bättre kontaktpunkter och bättre underrättelseinformation för att kunna beslagta fler vapen. Redan i dag utgör information från exempelvis Serbien grunden för ett vapenbeslag i veckan. Det kan bli mer. Vi vet att det finns 4 miljoner vapen i omlopp på västra Balkan. Vi ska göra vad vi kan för att strypa tillflödet till Sverige.

Anf. 4 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Inrikesministern tycker att man ska visa viss ödmjukhet, i synnerhet om man har varit justitieminister i åtta år. Jag är väl medveten om det ansvar jag har haft och har, men jag är inte ödmjuk. Jag är arg, upprörd och förtvivlad över att vi fortfarande inte har löst problemen utan att vi ser stadsdelar på Järvafältet som går baklänges, att kriminaliteten trots alla åtgärder gräver sig djupare in i samhället och gör att vanliga hederliga medborgare inte kan leva ett tryggt liv. Då är det inte fråga om att jag ska visa ödmjukhet. Då är det fråga om vad vi kan göra för att ändra på detta.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

Polisen har presenterat en rapport som visar att det finns ett antal hårt drabbade områden. Jag fokuserar nu på Järva. Min uppfattning är att det behövs ett konkret program för vartenda ett av områdena där alla resurser och all energi satsas på att faktiskt följa upp varenda åtgärd tills vi får stopp på problemen.

Nu redovisar regeringen en del saker, och det är mycket bra. Det är fantastiskt att vi nu får en proposition om de grova narkotikabrotten. Alliansregeringen såg till att frågorna utreddes och hanterades i laga ordning, och det kommer nu en proposition. Jättebra! Det är bra med åtgärder som skärper hanteringen av tillgången till vapen. Det har också aviserats i medierna att det tillkännagivande som riksdagen har gjort om straffrättsliga åtgärder mot organiserad kriminalitet ska komma på plats. Jag är mycket nöjd med det.

Men lagstiftningsåtgärder kommer inte att räcka. Det krävs att någon kliver fram och försöker visa lite muskler i arbetet mot brottslighet. Jag debatterade dessa frågor i sociala medier häromsistens, och jag fick svar från stadsdirektören i Stockholm, Lars Rådh. Det är en bra person. Han sa att det finns ett gott samarbete mellan polisen och kommunen på Järvafältet. Det är bra. Men jag vill att det ska hända något mer konkret. Det sker skjutningar, och det finns ett antal outhärliga mord bara från det senaste året. Oskyldiga människor har drabbats av skott som har gått åt fel håll. De är dåliga på att skjuta. Det sker en öppen narkotikaförsäljning. Myndigheter och företag vill inte etablera sig i områdena.

Det räcker inte. Vi måste konkret se på problemen. Vi ska inte vara ödmjuka. Vi ska inte fundera över hur vi ska lösa alla problem. Det bästa vore om vi här i riksdagen omedelbart kunde avskaffa alla sociala problem och all fattigdom i världen. Det finns många bra saker som det vore kul att göra, men det är här och nu så att vi inte kan. Det finns uppenbara problem. Det finns medborgare att ta ansvar för. Jag efterlyser ändå några konkreta besked.

Rikspolischefen har krävt fler poliser och mer personal till polisen. Det är väl alldeles nödvändigt. Vi moderater har sagt att vi är beredda att tillskjuta medel. Det gjorde vi i vår budget. Men jag tror att det kommer att krävas mer.

Framför allt måste vi ta rapporten från polisen och de dagliga händelserapporterna från område för område till grund för ett konkret och precist arbete. En sak som riksdagen naturligtvis inte kan besluta om är att det behövs fler socialarbetare i yttre tjänst – människor av kött och blod där ute. Det finns en och annan frivilligorganisation som gör saker, men det behövs mer kraft, konkretion och ett ledarskap som tar sig an arbetet. Jag förstår att inrikesministern har mycket att göra, men eftersom ingen annan tar tag i problemen efterlyser jag ändå lite mer initiativ än ett myndighetsuppdrag till Brå och generella lagstiftningsåtgärder för att skärpa påföljderna för allvarliga brott.

Det råder en allvarlig situation på många håll i Sverige. Järvafältet i Stockholm är ett exempel.

Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag instämmer i mycket av det Beatrice Ask säger. Jag delar ilskan, upprördheten och förtvivlan. Jag instämmer i att det finns be-

hov av fler åtgärder. Det är uppenbart att de åtgärder som hittills har vidtagits inte har räckt. Det var skälet till att vi efterfrågade undersökningen och förslag till åtgärder från polisen för att vända utvecklingen.

Jag manar också till viss ödmjukhet. Om man ska kunna bekämpa brottsligheten måste man ha ett bredare perspektiv än bara poliser och batonger. Under åtta, tio, tolv år i Sverige har utvecklingen gått åt fel håll. Arbetslösheten har stigit, klyftorna har vuxit och skolresultaten har sjunkit. Då är det inte heller förvånansvärt att det resulterar i en sämre utveckling. Allra sämst har utvecklingen varit i utanförskapsområdena. Jag vågar hävda att det svenska samhället i hög grad har lämnat områdena utanför – det gäller inte minst den regering som Beatrice Ask satt i – medan arbetslösheten har ökat, klyftorna vuxit och skolresultaten sjunkit. Det har skett i de områdena.

Många invånare i dessa områden undrar över sin framtid. De undrar om det resterande samhället ställer upp på dem. Där är vi faktiskt svaret skyldiga. Vi måste sänka arbetslösheten. Vi måste vända utvecklingen i skolan. Vi måste sluta klyftorna. Vi kan inte vända utvecklingen i utanförskapsområden med hjälp av fina projekt, utan det måste ske, med Beatrice Asks egna ord, med konkret handling.

Jag är ansvarig för polisen. Polisen har identifierat problemen. Man har också sagt sig vara beredd att vara en del av lösningen med fler poliser närmare medborgarna och med ett tydligt fokus på att det är i de områdena det är viktigast att öka polisnärvaron. Polisen är också beredd att jobba tillsammans med andra viktiga myndigheter, till exempel Skatteverket och Försäkringskassan, för att ända den organiserade brottsligheten och få fram information som kan sätta brottslingar bakom lås och bom.

Precis som Beatrice Ask har varit inne på behövs att andra aktörer är med på banan, att kommunerna satsar pengar på skolorna i området, att fältassistenter finns ute på gatorna, att Försäkringskassan inte lämnar orten. Det var nära att hända i Botkyrka, men Försäkringskassan ändrade sig som tur var. Det måste finnas fritidsgårdar, skolor, förstärkt mödravård. Det ska vara allt som krävs. Investeringarna måste öka, inte minska, i dessa områden. Det övriga samhället ska söka sig dit snarare än att söka sig därifrån.

Det sista Beatrice Ask sa var att någon måste ta på sig ledartröjan. Jag är beredd att ta på mig ledartröjan. Jag är beredd att verka för att utvecklingen när vi går till val nästa gång har vänt i några av de 14 områdena. Vi kanske inte klarar att vända alla på de två och ett halvt år som är kvar till valet, men vi ska se till att det finns fler poliser närmare medborgarna i dessa områden och vi ska se till att utvecklingen faktiskt vänder i några av områdena.

Vi ska se till att fördjupa statistiken och kunskapen om brottsutvecklingen och tryggheten i de här områdena så att även en aktiv opposition i form av Beatrice Ask i ännu högre grad än i dag kan säga om utvecklingen går åt rätt håll eller åt fel håll.

I den mån utvecklingen går åt fel håll kommer det att krävas ytterligare åtgärder från regeringen, och då är jag glad att det finns stöd för det från oppositionen.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 6 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Man kan ju inte ta på sig ledartröjan om man sitter i baksätet och väntar på en utredning om hur det ser ut. Vi har alla fakta om hur det ser ut. Vi har rätt mycket kunskap – Brå har ägnat år åt att plocka fram underlag och beskriva orsakerna till olika problem i utsatta områden och så vidare. Jag läste flera rapporter i går. Det finns hur mycket kunskap som helst.

Problemet är att hitta ett verksamt arbete mot det här. Det finns fungerade modeller; det tror jag att vi vet. Men det finns ju inte folk. En kommunpolis – man blir ju nästan skrämmd när man tänker på det. En kommunpolis, en självklart lokalt förankrad polis. Annars är det resurser som far fram och tillbaka och ingen lokal på två år.

Jag håller med om att det behövs annat än bara polis. Men polisen är nästan den mjukaste åtgärden man kan vidta just nu. Vi kommer inte att få några myndigheter att stanna eller rekrytera några arbetsplatser med mindre än att vi får bort stenkastning, skjutningar, öppen narkotikaförsäljning och annat, och det kräver att polisen finns där och kan göra sitt jobb.

Jag efterlyser också fler socialarbetare i yttre tjänst och ett konkret samarbete med andra aktörer. Vi har arbetat med det här. Något som har använts med framgång på Järvafältet och på många andra håll är sociala insatsgrupper, som var ett initiativ som vi tog. Men det räcker ju inte.

Jag är också angelägen om att vi får en utvärdering av den nya kamerlagen som vi nu har haft i något år av det enkla skälet att det i vissa lägen är uppenbart att man borde kunna använda kameror mer. Det finns en frustration i de här områdena eftersom man inte får människor att vittna. Då är kameraövervakning och bilder från kameror kanske mer vettigt.

Sedan har vi hela spektrumet med möjligheten för kommunen att säga nej och slänga ut kriminella från kommunala lokaler och mycket annat. Men det som behövs är ett konkret handlingsprogram för vart och ett av de här områdena och att man sätter igång och jobbar. Det kommer vi moderater att arbeta för.

Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Så var det ju det där med ödmjukheten. Jag tror att den hade varit klädsam i det här fallet. Alliansen har varit ansvarig för det här i åtta år, och vi har sett hur arbetslösheten har stigit, skolresultaten sjunkit och klyftorna växt.

Och utsattheten i de här områdena har växt. Det hade varit en sak om det efter åtta år med moderatledd regering hade blivit mindre problem och utvecklingen hade gått åt rätt håll. Ni har ju faktiskt varit ansvariga för den här utvecklingen i åtta år. Det har blivit fler utanförskapsområden, och situationen har förvärrats.

Då säger jag att jag är beredd att ta ledningen. Jag är beredd att vidta åtgärder för att vända den här utvecklingen, och jag välkomnar den här diskussionen. Vi får se vilka åtgärder som är mest verksamma. Men vi kan inte vända utvecklingen bara med polisen. Polisen kan inte ensam göras ansvarig för resten av samhällets misslyckande.

Det krävs skola och att vända utvecklingen i skolan. Vi har haft de snabbast fallande skolresultaten i hela OECD. Den utvecklingen måste vändas.

Vi har haft stigande arbetslöshet. Den måste vändas till sjunkande. Nu sjunker också arbetslösheten.

Vi måste naturligtvis också ha polisiära insatser. Polisen ska göra sin del. Vi ska öka närvaron i områden. Vi ska vara närmare medborgarna, och vi ska förbättra vårt samarbete med de andra myndigheterna för att bekämpa brottsligheten.

Herr talman! Jag tycker att det har varit en bra och givande interpellationsdebatt, och jag ser fram emot att fortsätta diskutera utvecklingen i de utsatta områdena och de insatser vi gemensamt kan göra för att minska brottsligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:388 om säkerheten för blåljuspersonal i utsatta områden

Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det finns risk att vi fortsätter vår diskussion på ungefär samma tema.

Beatrice Ask har frågat mig när jag och regeringen kommer att ge direktiv till och tillsätta en utredning om skärpta påföljder vid angrepp på blåljuspersonal och dess fordon. Vidare har Beatrice Ask frågat när utredningen kommer att kunna presentera förslag på åtgärder. Slutligen har hon frågat hur jag och regeringen kommer att agera under tiden för att säkerställa säkerheten för ambulanspersonal, brandförsvaret och poliser på uppdrag i landets mest utsatta områden.

Stenkastning, skadegörelse, hot och våld mot blåljuspersonal har tyvärr förekommit under lång tid. Rosengård 2008 och Husby 2013 är två exempel på områden där social oro eskalerade till regelrätta upplopp och attacker mot det allmännas företrädare. Otrygghet har i vissa delar av dessa områden kommit att bli vardag. De kriminellas inflytande ökar, och man talar till och med om att det finns tendenser till parallella samhällsstrukturer. Denna utveckling har pågått under en längre tid och gjorde så även under den förra regeringen.

Utvecklingen är allvarlig. Det vi ser är resultatet av en samhällsutveckling där klyftorna och den socioekonomiska segregationen ökar. I de områden där social oro förekommer är skolresultaten generellt sett lägre, arbetslösheten högre och bostadssituationen mer ansträngd än i övriga samhället. Det medför en bristande framtidstro och är en grogrund för kriminalitet och extremism. För att vända utvecklingen krävs det insatser från hela samhället och på alla nivåer.

Regeringen ser ytterst allvarligt på situationen. I november 2015 presenterade regeringen en samlad insats mot organiserad brottslighet. Den innefattar bland annat uppdrag till Polismyndigheten och elva andra myndigheter att utveckla former för lokal samverkan mot organiserad brottslighet. I uppdraget har regeringen poängterat vikten av att arbeta mot organiserad brottslighet i särskilt utsatta områden. Detta ska kombineras med en satsning på brottsförebyggande arbete.

Polismyndigheten presenterade nyligen en rapport i vilken myndigheten identifierat 53 socioekonomiskt utsatta områden i Sverige som också har en allvarlig brottslighet. Av dessa identifieras 14 områden som särskilt utsatta. Utifrån den här kartläggningen kan nu Polismyndigheten gå vidare med insatser för att bekämpa denna brottslighet. Det ska ske genom riktade insatser mot brottsligheten och genom hög närvaro och långsiktigt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Arbetet ligger helt i linje med regeringens intentioner.

Utöver detta kan det också krävas riktade insatser för att motverka problematiken med hot, våld och skadegörelse mot blåljuspersonal och dess fordon. På det rundabordssamtal jag höll för ett par veckor sedan tillsammans med representanter från blåljusmyndigheter och fackförbund framfördes ett antal förslag på åtgärder. Jag utesluter inte att dessa kan komma att leda till lagstiftningsåtgärder.

Samtidigt visar det arbete som bedrivits av bland annat Räddningstjänsten Syd att lokalt kontaktskapande arbete har en god förebyggande effekt. Arbetet har bidragit till att kraftigt minska antalet anlagda bränder och angrepp mot räddningspersonal i samband med räddningsinsatser.

Vilka åtgärder som behöver vidtas ska nu beredas inom Regeringskansliet.

Anf. 9 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag börjar med att tacka för svaret på min interpellation.

Att personal som rycker ut för att hjälpa människor i akuta och svåra situationer utsätts för angrepp är naturligtvis helt förfärligt. För de flesta människor är det helt obegripligt att det sker. Det är givetvis avskyvärt och oacceptabelt – polis, ambulans och räddningstjänst finns ju där för alla medborgare. De ska mötas med respekt och kunna utföra de livsviktiga insatser som de är satta att sköta utan att bli hindrade, störda eller till och med angripna.

Ministern resonerar i sitt svar om orsaker till att det över huvud taget finns områden med stor utsatthet. Det har vi hållit på med rätt länge, och den debatten kan vi ägna oss åt någon annan gång. Det bästa vore som jag sa i den förra debatten om alla sociala problem kunde avskaffas, men här och nu måste vi ändå hantera en situation där utryckningspersonal utsätts när de ska hjälpa människor och hindras från att rädda liv.

Frågan är vad man kan göra för att komma till rätta med det här. Jag vet inte hur många som hann titta på morgon-tv. Ministern kanske gjorde det. Det var ett litet inslag i de regionala nyheterna om ett möte man hade i går på Järvafältet eftersom man nyligen har haft problem där. Där resonerade man med varandra om vad man skulle kunna göra. Det händer alltså ett och annat, men likväl finns det mer som behöver göras.

Regeringen pekar på arbetet mot organiserad kriminalitet och att polisen och andra myndigheter ska komma på hur de ska samarbeta med varandra mot organiserad brottslighet. Det är bra i sig. Men många gånger är stenkastning och ligistfasoner inte uttryck för organiserad kriminalitet.

Det handlar också om ungdomar i ett tidigt skede av en kriminell livsstil. Det är ungdomar i riskzonen som är sysslösa och inte riktigt vet hur de ska bete sig och som därför ägnar sig åt detta – och som naturligtvis gärna rekryteras av andra, tyngre belastade personer som tycker att det är

bra att ge sig på polisen. Man bygger en attityd av vi och de och att leka polis på ett sätt som är fullständigt oacceptabelt.

Det är ju också av detta skäl som det är bra med åtgärder som dem man har haft i Malmö. Malmö hade för några år sedan ganska stora problem. Där satte man igång ett arbete med de här ungdomarna, och det har gett resultat. Jag är positiv till sådana initiativ.

Frågan för oss här i riksdagen är dock: Finns det något som regeringen och statsmakterna kan göra? Detta är ett problem som vi har haft förut och som finns nu, och det kommer dessvärre säkert också att dyka upp igen.

Ministern nämner det rundabordssamtal som företrädare för utryckningspersonal inbjöds till för några veckor sedan. Där diskuterade man hur man ska säkra ett bra straffrättsligt skydd för blåljuspersonal som blir utsatt för hot och våld. Det finns många som tycker att straffen för dem som angriper ambulanspersonal, personal från räddningstjänsten eller polisen borde skärpas. Är regeringen beredd att göra en översyn av påföljderna för den här typen av brott?

En annan fråga är utsattheten och problematiken för blåljuspersonal med eller utan skyddad identitet. Man utsätts ju inte bara för hot och angrepp i det akuta läget, utan det händer också att man trakasseras senare. Det gör att personal kan vara oroad. Jag undrar vilka konkreta insatser regeringen kan tänka sig att göra och vilka slutsatser regeringen drar av de synpunkter som framfördes vid mötet.

Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag ska börja med att vara ödmjuk och säga att vi håller på att dra slutsatser av mötet. Vi har precis sammanställt mötesanteckningar och skickat ut dem till de deltagande. Det framfördes en rad kloka synpunkter, men jag blir nog svaret skyldig i det att vi får återkomma om vilka åtgärder vi bedömer vara verkningsfulla och vill gå vidare med.

Jag kan nämna ytterligare några frågor som diskuterades. För ambulanssjukvårdarnas del nämndes problemet med psykiskt sjuka patienter som har en tidigare våldshistorik. Dagens lagstiftning tillåter inte att information om våldshistoriken ges vidare till den ambulanssjukvårdare som ska rycka ut. Patientdatalagen sätter hinder i vägen. Detta är ett problemområde. Psykiskt sjuka patienter med våldstendenser är det största problemet för ambulanssjukvårdare. Det är inte de utsatta områdena eller den organiserade brottsligheten som är det största problemet. Mot den gruppen torde också, tyvärr, en straffskärpning vara av mindre betydelse.

När det gäller räddningstjänsten finns det, som Beatrice Ask sa, ett antal goda exempel på förebyggande åtgärder. Man kan också fundera över om straffen och straffutmätningen är optimala med tanke på hur situationen ser ut. Jag utesluter inte att vi går vidare och tittar på den frågan, men det är lite för tidigt att säga i dag. Vid mötet framfördes också lite motstridiga uppfattningar om hur en sådan lagstiftning eller lagskärpning skulle vara utformad.

Polisen, räddningstjänsten och delvis också ambulanssjukvården har också arbetat ihop olika former av insatskoncept för att trygga personalen i den konkreta situationen.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

Det efterfrågades också olika former av informationsinsatser vid mötet, bland annat från det moderata landstingsrådet i Stockholm. Det är också en fråga som vi borde titta närmare på för att se om det finns effektiva informationsinsatser som skulle kunna vara lämpliga.

Också problemet med skyddad identitet och hot, som Beatrice Ask tar upp, var uppe på mötet. Jag uppfattade det som att huvudkravet var att man skulle kunna ha vad som lite vanvördigt kan kallas för ”skyddad identitet light”, alltså ett skydd som inte är lika ingripande som skyddad identitet, för det får en mängd andra negativa följdverkningar för den som har det. Men det skulle innebära att man inte kan söka fram på internet vem ens barn eller fru är och vilken skola barnen går i. Det är ett lite mindre omfattande skydd, helt enkelt. Den frågan får vi också överväga vidare i det kommande arbetet.

Jag kan ge det löftet till Beatrice Ask att vi tar detta på största allvar. Det var skälet till att vi kallade till rundabordssamtalet. Vår tanke är att det utifrån det ska presenteras ett dokument med de förslag på åtgärder som vi ska jobba vidare med från statens sida. Sedan krävs det också att de olika aktörerna jobbar vidare från sin sida. Huvudmannaskapet för räddningstjänsten är ju kommunalt. Då krävs det att kommunerna tar de här frågorna på allvar. Det är arbetsmiljöfrågor. Huvudmannaskapet för ambulanssjukvården ligger på landsting och regioner. Då är det viktigt att de tar sitt ansvar och jobbar vidare med de här frågorna.

Min tanke är att vi ska kunna få ett handslag om att jobba vidare på alla dessa fronter och att vi sedan återigen ska kunna träffas i gruppen och bocka av vad vi har gjort för att trygga arbetssituationen för vår blåljuspersonal. För jag instämmer naturligtvis i det som Beatrice Ask inledde med, nämligen att detta är helt oacceptabelt. Vi måste göra varje insats som krävs för att skydda blåljuspersonalens arbetssituation.

Anf. 11 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag förstår att man måste sammanställa minnesanteckningarna. Det tar ju lite tid innan man kan ge svar. Så kan det vara. Men det är viktigt att det händer något någorlunda snabbt. Jag tror att räddningstjänsten och andra väntar sig att regeringen sätter ned foten när man nu har lyft upp detta till diskussion. Min första fråga är därför: När har regeringen tänkt färdigt? När kan vi få minnesanteckningarna och en lista på åtgärder som man är beredd att arbeta vidare med?

Detta med sekretessregler och information mellan olika myndigheter när det gäller transporter av psykiskt sjuka är naturligtvis viktigt, men det finns problem med det. Ett problem är förstås att om någon är akut sjuk hinner man inte alltid med denna rutin. Det kan också vara ett bekymmer, men man måste ändå rycka ut.

Det stora problemet är dock när man angrips utifrån av gäng och andra som kastar sten och bär sig åt. Eller som häromveckan, att man kommer och ska transportera iväg en patient och finner att någon har slagit sönder ambulansen. Det är fullständigt befängt att vi ens kan ha en sådan situation!

Vad kan man då göra? Jag tror att påföljder är viktiga. Det är samhällets sätt att markera hur man ser på den här typen av brott. Dessa brott är allvarliga, för det undergräver samhällets funktion om inte utryckningspersonal kan få arbeta fredade i akuta lägen. Påföljderna löser inte alla

problem, men det är centralt, och det är också en signal till personalen om hur man ser på frågan.

Jag har inte sett någon statistik eller uppföljning när det gäller hur man har använt befintlig lagstiftning här. Tar man i med hårdhandskarna och markerar allvarligt när sådana här angrepp har skett? Jag tror att det är viktigt, inte minst om man får tag i ungdomar som har ägnat sig åt detta. Det borde givetvis vara obligatoriska föräldrasamtal och resoluta tag om man kommer på ungdomar med den här typen av aktiviteter. Det är inte bara polisen som ska hantera detta.

Jag tror också att man måste diskutera detta med övervakningskameror, dels generellt, dels att utryckningspersonal och utryckningsfordon kan ha kameror för att dokumentera vad som händer. Det är ju något som kan lugna ned det hela.

Det finns åtgärder som behöver vidtas. Jag tror att det är viktigt att vi någorlunda snabbt får svar om vilka åtgärder som man kan jobba med.

Sedan har vi detta med sekretessen för denna typ av personal. Det är väldigt svårt att leva med skyddad identitet. Det är svårt för en människa att ha särskilda regler för sitt privatliv, men det kan finnas situationer där detta är nödvändigt. Då måste vi ha bra regler, så att det också fungerar för personalen. Man ska inte vara rädd för att utöva sitt yrke när man har dessa viktiga funktioner.

Min huvudfråga är naturligtvis: När har regeringen tänkt färdigt? När kommer anden ur flaskan, så att vi får veta om det blir några konkreta resultat av de propåer som kom fram vid regeringens rundabordssamtal med anledning av attacker mot utryckningspersonal i olika delar av landet?

Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! När har regeringen tänkt färdigt? Det kan man göra sig lustig över oavsett färg på regeringen.

Minnesanteckningarna från samtalet kom såvitt jag förstår i förra veckan. Under våren ska vi försöka presentera ett handlingsdokument om hur vi ska gå vidare med förslagen. Som jag sa tidigare landar förslagen lite olika hos olika huvudmän.

Det var ambulanspersonalen själva som förde fram att det var de psykiskt sjuka som var huvudproblemet för dem och inte social oro och stenkastning.

Låt mig kommentera straffskalan i dag. När det gäller grov skadegörelse, som det oftast är frågan om när man kastar sten mot räddningspersonal, är det upp till fyra år i straffskalan. Sedan är det, som Beatrice Ask vet, alltid en fråga om hur straffutmätning i den straffskalan sker. Men så ser bilden ut i dag.

Det finns ett speciellt skydd för tjänstemän. Det finns för polis men inte för ambulanssjukvårdare. Ambulanssjukvårdarna var väldigt noga med att de inte ville ha det skyddet, av andra skäl.

Jag tror egentligen att det var svar på de frågor som Beatrice Ask ställde. Vi delar problembilden. Vi är beredda att göra någonting åt detta tillsammans med oppositionen men framför allt tillsammans med dem som dagligen arbetar i den här miljön. Vi tar deras oro och deras synpunkter på största allvar, för det är viktigt att vi genomför åtgärder som de faktiskt tror är verkningsfulla ute på fältet och som kan bidra till en bättre arbetsmiljö.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 13 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är utmärkt. Jag ser fram emot att få de konkreta förslag som man kan förvänta sig kommer.

Jag tror också att ambulanspersonalen har en speciell situation. Men när man pratar om uttryckningspersonal generellt tror jag att det i vissa lägen kan vara bra med kameror, inte bara generell kameraövervakning utan också annat. Polisen använder i vissa situationer kamera. Det gör man för att säkerställa att man kan visa att man själv har agerat på ett rimligt sätt men också för att det ibland har en lugnande inverkan på andra aktörer. Det är alltså lite olika typer av verksamheter och olika situationer vi har att hantera. Men jag tror att man måste ta olika typer av problem på allvar och se vad man gör för respektive grupp.

Sedan gäller det påföljderna. Ja, vi har generella regler. Det finns också regler som handlar om angrepp mot myndigheter eller myndighetsutövning. Jag funderar ändå över något. Det kommer en hel del kritik om att det inte används eller kommer till uttryck. För skadegörelse brukar det inte bli särskilt tunga påföljder. Det kan tyckas vara extra allvarligt om man angriper en ambulans, en bil från räddningstjänsten eller en polisbil, för då ger man sig dessutom på möjligheten för människor att få livsviktig hjälp. Det är den problematiken som jag tror att vi behöver diskutera. Borde det vara en försvårande omständighet som får ett bättre genomslag i domstolarnas bedömning? Och tar man intryck av det allvar som det här handlar om när det gäller just den här typen av verksamheter?

Det är en fråga jag har. Jag är inte helt klar över var vi står i dag. Det tror jag att vi behöver följa upp framöver.

Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag ska säga att vi har en någorlunda bild, men vi behöver en djupare bild av hur domstolarna dömer i de här fallen och var det i så fall är effektivt att gå in med en eventuell straffskärpning. När vi har det materialet färdigt har jag inget emot att delge det. Då kan vi diskutera tillsammans vilka åtgärder som skulle kunna vara effektivast.

Jag ska också säga att jag delar Beatrice Asks positiva syn på kroppsburna kameror på räddningspersonal. Till stor del har polisen i Järva det i dag. Det vore kanske intressant att gå vidare och göra jämförande studier av effekten av sådana kameror i några olika stadsdelar. Man skulle då låta poliser, ambulans och brandkår ha kameror i några områden och jämföra med utvecklingen i områden där de inte har det. Då kan man mäta effektiviteten och se vad som är effektivast. Men jag har också en i grunden positiv syn på den typen av åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:385 om rekrytering av deltidsbrandmän

Anf. 15 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jan R Andersson har frågat mig vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att underlätta rekryteringen av deltidsbrandmän.

Den kommunala verksamheten med räddningstjänst är av stor vikt för människors säkerhet och trygghet. Räddningstjänst organiserad med deltidsanställda brandmän är en viktig grund för den verksamheten.

Det är kommunen som ansvarar för att räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt inom kommunen.

Många kommuner har i dag svårt att rekrytera deltidsanställda brandmän. Det har enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap lett till att flera kommuner tidvis inte kan upprätthålla sin planerade beredskap för räddningstjänst. Jag ser allvarligt på detta och följer noga utvecklingen på området.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har över tid lämnat stöd till kommunerna i arbetet att organisera räddningstjänsten med deltidsanställda brandmän. Utöver befintlig utbildningsverksamhet har myndigheten utvecklat ett internetbaserat stöd till kommunerna för sitt genomförande av förberedande utbildning. Dessutom inrättade myndigheten förra året tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting en arbetsgrupp som ska fokusera på rekrytering av deltidsanställda brandmän.

Inom Justitiedepartementet pågår ett arbete som är inriktat på att ytterligare åtgärder kan vara nödvändiga att vidta för att generellt sett kunna förbättra kommunernas möjligheter att organisera sin räddningstjänst med deltidsanställda brandmän. Så snart som möjligt kommer jag att lämna besked om resultatet av dessa överväganden.

Anf. 16 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Förutsättningen för en levande landsbygd är givetvis att de samhällsviktiga strukturerna finns på plats. En av de första och kanske viktigaste samhällsviktiga strukturerna är skydd mot olyckor. Där är räddningstjänsten med deltidsbrandkåren otroligt viktig.

Det här är inget nytt problem, men det är ett växande problem. Det är ett allt större problem. Ungefär vid samma tidpunkt som Ygeman blev statsråd blev jag invald i försvarsutskottet, som bereder de här frågorna. Jag har under den här tiden besökt ett antal brandstationer. På alla brandstationer jag har besökt har jag mötts av samma problematik. De säger: Det är inget nytt problem. Vissa åtgärder har vidtagits, men samtidigt har andra åtgärder vidtagits som har försvårat möjligheten för brandkåren att rekrytera deltidsbrandmän. Nya pålagor, nya regleringar och nya utbildningar gör att det blir svårare och svårare.

Sedan finns det givetvis en samhällsstruktur som omvandlas, vilket har gjort att färre jobbar på landsbygden och att fler kanske handlar och får sin service i städer i stället för på landsbygden. Det har givetvis försvårat detta. Det kan man inte beskylla vare sig mig eller statsrådet för, men så ser det ut.

Jag ställde en fråga till statsrådet Ygeman för ganska exakt ett år sedan. Jag frågade honom vilka åtgärder han hade vidtagit. Jag ställer nu en liknande fråga. I det svar som Ygeman ger säger han att det under förra året inleddes ett samarbete mellan Sveriges Kommuner och Landsting och en arbetsgrupp som ska fokusera på rekrytering av deltidsbrandmän. Det stämmer faktiskt inte riktigt, för det arbetet har inte inletts. Det kanske finns en ambition att göra det, men något sådant arbete har inte inletts.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

Det finns också, som statsrådet pratar om, en internetbaserad utbildningsplattform. Jag kan väl i det sammanhanget konstatera att den plattformen fanns på plats någon gång 2013 eller 2014. Det är alltså inte heller någonting som Ygeman som statsråd har bidragit till.

Det som jag tycker är problematiskt är att de frågor som ska upp till diskussion med olika intresserade och SKL tillsammans med MSB inte kommer att få en egen plats, utan de kommer att bakas in i andra frågor. Det gör att de här frågorna inte helt och hållet kommer att få den prioritet som man hade kunnat önska.

Jag kan ändå glädja statsrådet med att det pågår ett arbete med att titta på frågorna vad gäller rekryteringen av deltidsbrandmän. Det leds av Brandmännens Riksförbund och SKL. Det är så att säga ett resultat av den konflikt som fanns under sommaren. Ett stort problem i denna konflikt var att frågan om rekrytering var så svår att det var svårt att komma överens om de andra delarna. Det resulterade i att de här två parterna inledde ett arbete för att komma fram till hur fler deltidsbrandmän skulle kunna rekryteras.

Det går väl inte en vecka utan att man ser på tv eller läser i lokaltidningar att det finns problem. Därför är det bra att det finns ett arbete på departementet, som Ygeman redovisar i sitt svar. Förhoppningarna från min sida och, tror jag, från många andras sida är att man tar till vara de erfarenheter som finns, bland annat i det arbete som pågår för närvarande.

Detta är alltså en fråga som, skulle jag säga, hotar hela den svenska modellen för räddningstjänst. Vi ser att andra länder har övergått till en annan typ av räddningstjänst; man övergår från deltid till heltid. Det är klart att det skulle få stora effekter på hela strukturen för räddningstjänsten. Jag tror också att det skulle bli stora kostnader.

Men jag kan slutligen i mitt första inlägg glädja Ygeman med att försvarsutskottet på tisdag i nästa vecka kommer att lägga fram ett tillkännagivande som handlar just om hur fler deltidsbrandmän kan rekryteras. Jag är givetvis beredd att hjälpa dig i den frågan.

Anf. 17 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag välkomnar naturligtvis Jan R Anderssons engagemang i frågan, hans hjälp till regeringen och statsrådet och också det tillkännagivande som försvarsutskottet planerar att göra. Det gör det möjligt att i organiserad form redovisa tillbaka till riksdagen de åtgärder som nu förbereds inom departementet och som senare kommer att läggas fram och kunna redovisas som svar på det tillkännagivande som riksdagen uppenbarligen kommer att göra.

Jag delar den problembeskrivning som Jan R Andersson ger uttryck för. Det finns ett reellt problem här. Vi har en brist i rekryteringen av deltidsbrandmän och måste titta på hur systemet ska fungera framgent för att kunna garantera en bra rekrytering och också en bra funktion för våra räddningstjänster runt om i landet. Framför allt är detta en glesbygdsfråga.

Man måste nog titta på ett ganska brett perspektiv och se vad det är som gör att de som tidigare var beredda att anta en uppgift som deltidsbrandman inte är det i dag. Det kan handla om bosättningsmönster som förändras. Det kan handla om arbetsrättsliga regler som förändras. Det kan också handla om hur arbetsgivare ser på att ha deltidsbrandmän anställda – om man ser det som en merit, något nyttigt och något som kan berika

den egna verksamheten eller om man ser det som något jobbigt och ett problem som gör att det försvinner kompetens och resurser från den egna verksamheten. Där kanske vi också borde se på hur deltidbrandmän kan placeras in i ett bredare perspektiv.

Alla de frågorna tittar vi i departementet på, och vi återkommer till riksdagen, uppenbarligen som ett svar på det tillkännagivande som Jan R Andersson planerar tillsammans med kollegorna i försvarsutskottet.

Anf. 18 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag får tacka för ytterligare svar från statsrådet.

Det är väl inte alla som ens håller med om att det finns ett problem. SKL har exempelvis uttryckt att man ifrågasätter om det finns ett reellt rekryteringsproblem när det gäller deltidbrandmän. Därför tycker jag att det är tacksamt att statsrådet delar den uppfattningen helt och fullt – det tror jag är viktigt för verksamheten.

Jag hade tänkt fråga statsrådet – det var en av de frågor som han besvarade – vilka åtgärder man bereder. Det är bra att man har en bred syn. Men den allmänna räddningstjänsten har helt andra förutsättningar, och jag tror att det är bra om man kan särskilja de här frågorna, så att man riktar särskilt intresse mot deltidbrandmän, för det är väldigt olika villkor för rekrytering av deltidbrandmän och reguljära brandmän. Att rekrytera reguljära brandmän har egentligen aldrig varit något stort problem.

Min fråga får väl gälla vad som händer i tiden. Under det senaste året har man kunnat konstatera att det har hänt väldigt lite i de här frågorna, även om det har hänt andra saker i världen. Men det hindrar inte att man löser två frågor samtidigt. Vilket tidsschema finns för att leverera svar på de frågor som jag har ställt?

Detta är inte mitt korståg privat, utan det är en fråga som finns i varje kommun, och det är en fråga som egentligen varje lokalpolitiker har på sitt bord. Vi måste ta ansvar, vi som har de myndigheter som sitter på kunskapen om hur verksamheten fungerar, men även vi som sitter på möjligheten att förändra reglerna.

En fråga som vi i försvarsutskottet har lyft är frågan om det måste vara bara två utbildningsställen för att utbilda deltidbrandmän. För många personer är det besvärligt att vara hemifrån kanske tre fyra veckor i sträck. Kunde man hitta fler utbildningsställen lokalt skulle det underlätta.

Det finns i dag ingen brist på brandövningsplatser, utan varje kommun har väl i princip någon form av brandövningsplatser, även om de kanske använder sig av olika kommunalförbund. Därför borde det vara en enkel åtgärd att inte ställa som krav att de två räddningsskolorna ska vara de enda ställena i landet som utbildar brandmän på hel- och deltid.

Jag har alltså frågorna: Vilket tidsperspektiv har departementet i de här frågorna? Kommer man också att engagera den bransch- och fackorganisation, Brandmännens Riksförbund, som är den huvudsakliga parten i de här frågorna och sitter på väldigt mycket kunskap? Kommer de att engageras i det arbete som sker på departementet?

Anf. 19 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det är naturligtvis alltid svårt att ge en konkret tidsplan för ett arbete. Om riksdagen gör ett tillkännagivande kommer det att bli en redovisning i den årliga skrivelsen fram till årsskiftet. Men jag hoppas att

vi ska kunna ge svar på en del av de frågor som Jan R Andersson ställer betydligt tidigare. Vi kan väl sätta upp sommaren som en gemensam målbild, så får Jan R Andersson eventuellt möjlighet att ställa en ny interpellation och ställa statsrådet till ansvar för att han inte har klarat att helt leva upp till de förväntningar som han ställde ut i det här interpellationssvaret.

När det gäller SKL kan man från statlig horisont undra: Om det finns problem med att rekrytera deltidsbrandmän är naturligtvis ersättningsfrågorna något att diskutera. Men det kanske finns en viss motvilja mot att diskutera det på den sidan.

Beträffande räddningsskolorna pågår det just nu en översyn på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap av hur hela utbildningskonceptet ska se ut. Jag tror att det kommer att presenteras inom den närmaste månaden hur det arbetet fortskrider.

Det finns dubbla önskemål här. Det finns ett önskemål om att ha stark kompetens och samla den. Då har man de här räddningsskolorna. Sedan finns det önskemål från brandmännen om att vara så kort tid hemifrån som möjligt och ha utbildningen så nära som möjligt och så flexibelt som möjligt i förhållande till det vanliga arbetsschemat. Vi får se vilka slutsatser som MSB drar i den här översynen, som finns tillgänglig redan, åtminstone i utkastform. Den kommer att presenteras inom kort.

Anf. 20 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Efter att ha konstaterat att det sista året inte har inneburit något i praktiska händelser får man väl vara tacksam över det faktum att statsrådet nu säger att förslag förhoppningsvis kommer före sommaren.

Jag tror att statsrådet är medveten om att de två interpellationer som jag hittills har lagt i frågan kommer att rendera en tredje interpellation om det inte kommer åtgärder. Och det som krävs är inte bara åtgärder utan åtgärder som ger resultat. Om man ska få resultat tror jag att man måste involvera dem som har den faktiska kunskapen och har de här problemen till vardags. I den meningen är SKL kanske inte den bästa parten, utan det finns fler intressenter i frågan. Jag hoppas därför att det inte blir bara SKL och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som tar frågan, utan att man har ett bredare perspektiv, så att det faktiskt blir en lösning på frågorna.

Om så inte blir fallet kan jag, herr talman, lova att jag återkommer med en tredje interpellation i ämnet.

Anf. 21 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag misstänker att oavsett resultat och tidsplan kommer jag och Jan R Andersson att mötas i denna kammare och diskutera deltidsbrandmän. Men jag tycker i grunden att det är bra, för det är en fråga som inte alltid får den uppmärksamhet som den förtjänar, och det är bra att det finns riksdagsledamöter som lyfter fram sådana frågor, ligger på och driver på regeringen för att på det sättet få ett bättre resultat.

Det behövs, så tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 22 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Ulla Andersson har frågat mig om jag har för avsikt att lägga fram något nytt förslag för att komma till rätta med problemen kring den alltmer uteblivna kontanthantering och hur dessa åtgärder i så fall ser ut. Vidare har Håkan Svenneling frågat mig om jag anser att Betaltjänstutredningen löser människors problem med att få sätta in och ta ut kontanter och vad jag avser att göra för att underlätta för företag och föreningar som inte får tillgång till betaltjänster.

Den 14 januari 2016 presenterade 2015 års betaltjänstutredning sin delrapport *Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner*. Utredningen gör bedömningen att de lagstiftningsåtgärder som skulle kunna komma i fråga för att tillgodose det kvarvarande behovet av kontanter inte står i proportion till problemens omfattning. Delrapporten är för närvarande ute på remiss till 49 olika instanser, och sista svarsdatum är den 15 mars 2016.

Jag vill i sammanhanget åter nämna det uppdrag som Post- och telestyrelsen, PTS, har att tillsammans med Länsstyrelsen i Dalarnas län, Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser stödja länsstyrelserna i deras arbete med att utforma och genomföra regionala stöd- och utvecklingsinsatser för att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster på de orter och den landsbygd där behovet inte tillgodoses av marknaden. I dessa tjänster ingår bland annat möjlighet till uttag av kontanter och hantering av dagskassor. Såvitt framgår av länsstyrelsernas årsrapport för 2015, avseende deras bevakning av grundläggande betaltjänster, har länsstyrelserna fått till ett samarbete med Sparbankernas Riksförbund och Svenska Bankföreningen. Detta samarbete består av möten ett par gånger per år och av mejlkontakter där olika frågor stäms av vid behov. Samarbetet möjliggör för länsstyrelserna att ta upp de problem med kontanthantering som de möter och effekterna av dessa.

Vidare är bankorganisationerna delaktiga i den innovationsupphandling som precis har påbörjats och som bland annat syftar till att underlätta för de individer som har störst problem med befintliga betaltjänster. Slutligen ökas anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. från 2016 med 5 miljoner kronor för informationsinsatser för att stödja och utveckla service på landsbygden där arbetet med betaltjänster är en viktig del.

Jag vill avvakta remissutfallet innan jag tar ställning till om ytterligare åtgärder, utöver det arbete som länsstyrelserna bedriver, behöver vidtas och hur dessa åtgärder i så fall ska se ut.

Anf. 23 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Vi lever i ett Sverige där teknikutvecklingen går mycket fort, samtidigt som det har blivit ett konststycke i sig att kunna sätta in kontanter och ta ut sina egna pengar på banken. Så ser Sverige ut i dag. Det är en verklighet som drabbar väldigt många och påverkar väldigt många människors, föreningars och företags förutsättningar och liv.

Redan under den borgerliga regeringen drev Vänsterpartiet gång på gång på och lyfte fram frågan om kontanthantering och bristen på tillgång till kontanter i samhället.

Svar på
interpellationer

Den nuvarande regeringen med ansvarig minister som är här i dag har när det gäller denna fråga under en längre tid hänvisat till den utredning som nu har lämnat sitt delbetänkande. Det var en utredning som skulle lämna förslag till lösningar.

När man tittar på vad utredningen faktiskt har kommit fram till gällande förbättringar och möjligheter att sätta in och ta ut kontanter menar utredaren att det är bra som det är. Utredningen pekar på att de grupper som i dag behöver kontanter kommer att bli färre och att den tekniska utvecklingen med utbyggd it-infrastruktur kommer att minska behovet av kontanter också på landsbygden.

Men det verkar faktiskt som om utredaren helt har bortsett från de faktiska problem som existerar i dag när föreningar tvingas åka mil efter mil med sina kontanter, och när äldre människor tvingas sitta på bussen med bingokassan i väskan och ta sig många mil för att kunna komma till en bank som över huvud taget tar emot deras pengar eller när företagare efter en lång arbetsdag tvingas sätta sig i bilen och åka många mil för att bli av med sin dagskassa. Hemma hos mig finns det företagare som faktiskt får åka 20 mil per dag för att bli av med sin dagskassa. Det finns självklart även många äldre och funktionsnedsatta som har oerhört stora problem. Det gäller även överskultsatta, eftersom de inte har tillgång till kort.

Utredningen skriver till och med följande: Det är utredningens uppfattning att enbart en ovilja att använda annat än kontanter inte är ett tillräckligt tungt vägande intresse för att lagstifta om åtgärder som främjar kontantanvändning.

Det är bland annat detta och utredningens brist på förslag till åtgärder som har gjort att jag har ställt dessa frågor till statsrådet Bolund.

Jag har frågat statsrådet om han är beredd att ta fram något nytt förslag för att komma till rätta med problemen kring den alltmer uteblivna kontanthantering. Om han svarar ja, undrar jag hur dessa åtgärder ser ut.

Jag får väl tacka för svaret, även om jag hade hoppats på mer än så. Eftersom det var ett ganska högt tonläge ett tag även från regeringen om att detta måste åtgärdas hade jag också förväntat mig från regeringen att man åtminstone skulle kunna säga: Ja, vi behöver göra mer med tanke på hur det faktiskt ser ut i dag.

Detta är en utveckling som har pågått under flera år. Den började 2011 och har eskalerat under senare år.

Denna debatt får visa om denna politiska vilja finns, mer än att man bara hänvisar till en utredning som nu har gått ut på remiss. Det är en utredning som säger att det är bra som det är. Tycker regeringen också det i och med denna remissrunda?

Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag vill i dagens debatt ha svar från statsrådet Bolund huruvida han är nöjd med Betaltjänstutredningens förslag och om han avser att göra någonting för att underlätta tillgången till betaltjänster såsom att sätta in och ta ut kontanter. Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Läget är allvarligt i Sverige i dag. En bank är inte längre vad vi lärde oss att kalla för en bank. Förr talade man om de nya kontantlösa kontoren. Men nu får man vända på steken och tala om de få kontor som faktiskt har kontanterna kvar.

Länsstyrelserna skriver i sin årsrapport: Enligt riksdagen ska alla i samhället ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Vi bedömer att det fortfarande finns många i samhället som upplever att de har problem att sköta sina betaltjänster på ett säkert sätt och till rimliga kostnader. Vi ser att dessa problem påverkar utvecklingen av föreningslivet, tillväxten för företagare på landsbygden och i skärgården och den enskilda individens vardag.

Någonstans mellan en och en och en halv miljon berörs av problem med betaltjänster och skulle ha nytta av att det blev lättare att få ta tag i grundläggande betaltjänster.

De som har mest problem med betaltjänster är enligt länsstyrelserna föreningar, funktionsnedsatta, äldre, nyanlända och företagare på landsbygden och i skärgården.

Enligt Riksbanken görs drygt 20 procent av alla betalningar fortfarande med kontanter, 87 procent av alla svenskar använder kontanter varje månad och 20 procent av alla svenskar använder inte internetbank.

Att det är svårt att nå grundläggande betaltjänster är inte så konstigt när man ser hur verkligheten ser ut. Antalet uttagsautomater har minskat med närmare 500 sedan 2011. Antalet bankkontor som hanterar kontanter har minskat kraftigt sedan 2011, från 1 415 till 694 i dag. Utöver detta har 154 bankkontor stängts.

Handelsbanken var länge den lysande stjärnan som hade valt att behålla kontanthanteringen. Men i mitten av oktober meddelade också Handelsbanken att de slutar med kontanter vid 95 kontor runt om i landet. Det innebär att det sista uttagsstället för kontanter upphörde på elva orter. Utöver det har ytterligare 16 kontor hos andra banker slutat med kontanter under året.

Enligt EU:s betaltjänstdirektiv ska alla konsumenterna som lagligen är bosatta inom Europeiska unionen ges tillgång till betalkonton med grundläggande funktioner. Trots det landar den svenska utredningen om implementering av direktivet inte i att några nya lagstiftningsåtgärder behöver vidtas. Till följd av teknisk utveckling och utbyggda bredband kommer problemen att lösas i Sverige, hävdar man i utredningen.

Det är ett skrämmande ställningstagande. Frågan är om man ens har läst länsstyrelsernas årsrapport. När varje bank själv avgör vilka betaltjänster som de vill erbjuda har staten inte någon möjlighet att ingripa när utbudet av betaltjänster minskar ytterligare eller helt faller bort. Det är en utveckling som vi nu faktiskt ser pågå på Sveriges landsbygder.

Det får anses otillfredsställande att Finansinspektionen dagligen får samtal från småföretagare som inte får tillgång till betaltjänster. Där borde det finnas anledning att se över om inte föreningar och företag ska ha samma rätt som konsumenterna till betalkonton och betaltjänster.

Jag tror att det ur ett samhällsperspektiv borde vara positivt att så många aktörer som möjligt får tillgång till betaltjänster via en bank.

Samtidigt gör bankerna miljardvinster. De fyra storbankerna tjänade tillsammans 106 miljarder kronor förra året. Av dem delade de ut nära 60 miljarder kronor till sina aktieägare.

Betaltjänstutredningen ansåg att lagstiftningsåtgärder inte stod i proportion till behovet. Men jag undrar: Vilka hinder för att man ska få tag i sina kontanter står i proportion till bankernas miljardvinster för dig, statsrådet Bolund?

Anf. 25 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar båda interpellanterna för att ni har lyft fram denna mycket viktiga fråga. Jag tycker att det är frågor som är värda att debattera. Det är frågor som regeringen hela tiden har ögonen på.

Regeringens målsättning är att människor själva ska kunna avgöra hur de vill sköta sin privatekonomi. Om de känner sig otrygga med elektroniska lösningar ska de ha möjlighet att sköta sin ekonomi med hjälp av kontanter. Samtidigt ser vi att användandet av kontanter minskar kontinuerligt i Sverige.

I denna debatt tror jag att det också är viktigt att se att det finns värden som uppnås genom att vi använder kontanter i mindre utsträckning. Det minskar till exempel möjligheten till ekonomisk brottslighet och svartarbete i en del branscher. Det minskar också risken för kriminalitet. Det har vi sett exempel på när det gäller att skydda arbetstagare som ibland är i en utsatt situation. I till exempel kollektivtrafiken här i Stockholm kan man inte längre betala med kontanter på bussarna, just för att skydda busschaufförerna och öka säkerheten.

Självklart skapar det utmaningar i samhället. Det är jag den första att erkänna. Jag tyckte själv att det var knöligt när man inte kunde betala med kontanter på bussen här i Stockholm. Men när samhället utvecklas hittas det också vägar för att hantera det. Jag tror att de flesta har vant sig nu vid att man inte kan betala med mynt på bussen utan hitta andra vägar för att betala sina biljetter.

Men jag ser också, precis som interpellanterna, stora utmaningar och att vi behöver möta de svårigheter som skapas i övergången mot minskande kontanter i samhället. Därför har vi system på plats för att försöka fylla i där marknaden själv inte klarar av att tillhandahålla tillräckligt bra betaltjänster. Till exempel har länsstyrelserna, som interpellanterna också säger, fått i ansvar att analysera situationen och, när man tycker att det behövs, vidta åtgärder. Länsstyrelsen i Dalarna har ett speciellt ansvar att samordna informationen och att ge ut en årlig rapport till regeringen som också är offentlig så att man kan ta del av slutsatserna. Det ger oss bättre underlag för att kunna se hur utvecklingen är och om det behövs ytterligare åtgärder.

Vi har också avsatt medel till Post- och telestyrelsen som länsstyrelserna ska kunna använda för att gå in och vidta ytterligare åtgärder. Det är klart att regeringen granskar och ser om det behövs mer medel. Vi har ju fyllt på medel till Post- och telestyrelsen, 5 miljoner kronor från och med 2016, just för att kunna vidta ytterligare åtgärder. Men vi är beredda att skjuta till pengar, om det är nödvändigt.

Det här har lett till att det kommer en del lösningar. Vi har betaltjänstombud på 17 olika orter i 8 olika län där man kan både betala räkningar och sätta in dagskassor, något som också lyfts fram av interpellanterna. Vi har också en innovationsupphandling som kommer att inledas nu i sommar. Där ska man försöka ta fram nya sätt som är enklare för just de grupper som i dag inte har möjlighet att använda sig av elektroniska betalmedel för att skapa de kanaler som behövs för att alla ska kunna betala och sköta sin ekonomi. Jag hoppas att innovationsupphandlingen under detta och nästa år kommer fram till konkreta lösningar som många fler kommer att kunna använda sig av.

Vi jobbar brett med många olika åtgärder. Vi har till exempel haft möten med bankerna om situationen för asylsökande, som också lyfts fram av interpellanterna, där det framför allt är identitetskontroll vid ansökan om att öppna konto som har varit problemet. Där tror vi att vi har en lösning på gång, och vi samarbetar med branschen.

Jag har också kallat branschen till rundabordssamtal för att diskutera frågan om kontanthantering för att se hur vi kan ta ett gemensamt ansvar för att komma framåt och utveckla lösningar.

Vi är också på väg mot många fler insättningsautomater. Det handlar om ett sextiotal orter inom två år där man kommer att kunna sätta in kontanter. Det är också en del av lösningen.

Jag tror att vi måste jobba med många olika åtgärder för att råda bot på den här situationen. Men regeringen följer utvecklingen noga.

Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Tack, statsrådet! Som jag sa i mitt första inlägg har Vänsterpartiet drivit den här frågan länge och jagade också den borgerliga regeringen. Det ledde då till att det dåvarande statsrådet Norman bjöd in bankerna till rundabordssamtal med pensionärsorganisationerna och handikapporganisationerna. Man gav Länsstyrelsen i Dalarna i uppdrag att göra årliga kartläggningar, och man gav länsstyrelserna i uppdrag att tillsammans med Post- och telestyrelsen finna lösningar på landsbygden. Det är de insatser som statsrådet nu hänvisar till.

De 5 miljoner som länsstyrelserna fick för att i större utsträckning bistå bland annat lanthandlare på landsbygden var något som Vänsterpartiet drev i budgetförhandlingarna och som vi såklart är glada att vi fick igenom. Men det löser inte problematiken, för vi kan titta på vad som händer bara under fjolåret. Det var fler banker under 2015 som slutade använda kontanter än året innan. Utvecklingen går åt helt fel håll i ganska många län. För de funktionsnedsatta har det blivit sämre i fem län, för äldre i fyra län, och för föreningsaktiva är det ett stort problem över huvud taget. De har fått det sämre i sex län, och även småföretagare. Och var femte småföretagare har visat på att de får stora problem, kanske till och med så stora att de måste lägga ned sin verksamhet, om den här utvecklingen av kontanthanteringens fortsätter.

Före valet ställde sig Socialdemokraterna bakom Vänsterpartiets krav på att via lagstiftningen ålägga bankerna att upprätthålla kontanthanteringen. Därför förväntade jag mig, när det blev en socialdemokratiskt ledd regering, att det faktiskt skulle ske någonting. Jag blir därför lite besviken när det bara hänvisas till en utredning, en utredning som nu säger att allting är bra som det är och till och med säger att det är individens eget fel om individen inte vill använda betalkort. Om man ska analysera det kan man säga att utredaren anser att bankerna har rätt att bestämma över dina och mina pengar och hur vi ska få tillgång till dem.

Jag tycker att det är en stor demokratifråga att det är enskilda bankinstitut, framför allt storbankerna, som avgör om vi ska tillgång till betalmedlet kontanter i Sverige 2016. Så borde det inte få vara. De tittar självklart på vad de behöver och gör någon form av bedömning utifrån detta. Men vi har ju ett samhällsligt ansvar. Även om nu länsstyrelsen har ett ansvar att se till situationen på landsbygden är det ganska trögrarbetat. Visst, det sker en teknikutveckling. Tekniken fungerar inte alltid på landsbygden.

Jag var häromveckan i Los, som är en av de orter som drabbats värst. Där ska man äntligen få en betalautomat, där dagskassan ska gå in så att kunder kan ta ut pengar. Det är bara det att det är lanthandeln själv som måste se till att det kommer in pengar i betalautomaten. Därför får de fortfarande beställa kontanter från någon bank ganska långt bort och får betala en massa avgifter för det och sedan se till att fylla på automaten. Om kunderna betalar med kort men vill ta ut kontanter blir det ett problem i systemet.

Det är inte bara på landsbygden som det här är ett problem. I till exempel Gävle är det inte många banker som har kontanthantering kvar. Jag tror att det bara är en, i Skutskär noll och så vidare. Det här problemet finns även här runt Stockholm, i förorter.

Det här är faktiskt ett problem. Vi har inte fattat något politiskt beslut om att avveckla kontanthantering. Därför bör inte heller bankerna få fatta det beslutet. Eller hur, statsrådet?

Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Även om statsrådet har bjudit in till rundabordssamtal får jag säga att statsrådet Bolunds svar är väldigt tunt.

Tidigare har statsrådet Bolund pressats i frågan om krav på att bankerna ska tillhandahålla och ta emot kontanter. Finansutskottet hade en hearing om frågan. Och statsrådet var på vippen att få ett tillkännagivande emot sig i finansutskottet om att regeringen skulle vara tvungen att göra något åt situationen, men tyvärr skyddade Sverigedemokraterna regeringen den gången.

För att undslippa frågan valde statsrådet att lägga frågan i den utredning som vi nu debatterar – en utredning som lämnat sitt svar att ingenting behöver göras. I dag väljer statsrådet i stället att gömma sig bakom en remissrunda som pågår.

Frågan är när statsrådet ska ta situationen på allvar. När ska det vara ett problem att mer än varannan bank i Sverige inte tar emot eller tillhandahåller kontanter?

Riksbankens expert skriver i sitt särskilda yttrande i utredningen: Att det finns alternativ till kontanter är en klen tröst för den som av något skäl inte har tillgång till eller inte har förmågan att använda digitala betaltjänster. Om avvecklingen av kontantjänster inte går i takt med tillgången till och användningen av digitala betaltjänster riskerar vissa grupper att stå helt utan möjlighet att betala och ta betalt. En utmaning för samhället är därför att upprätta en tillräcklig nivå på kontantservicen för att säkerställa att det går att genomföra betalningar i de situationer då andra lämpliga alternativ inte finns.

Med min interpellation vill jag också ha besked från statsrådet om vad han avser att göra för att underlätta för företag och föreningar som inte har tillgång till betaltjänster. Utredningen landar i slutsatsen att rätten till betalkonto och betaltjänster inte ska gälla företag och föreningar. Jag tror att utredningen överskattar nackdelarna för bankerna gentemot rätten för företagare och föreningar att få tag i ett konto.

Av länsstyrelsens återrapport framgår att problem med grundläggande betaltjänster påverkar utvecklingen av föreningslivet och tillväxten för fö-

retagare på landsbygden och i skärgården negativt. Det finns därmed anledning att överväga att ge föreningar och företag samma rätt som konsumenter till betalkonto och betaltjänster.

För betalmarknadens effektivitet och ur ett samhällsperspektiv borde det vara positivt att så många aktörer som möjligt får tillgång till betaltjänster via en bank. Det bör också vara positivt ur ett penningtvättsperspektiv att betalningar sker via ett konto. Även om penningtvätsbedömningar kan bli mer komplicerade för banker via företagskunder än för konsumenter förhindrar inte direktivet att banker tar ut en avgift som täcker kostnaderna för detta.

Statsrådet lyfte själv fram frågan om ekonomisk brottslighet. Det är väldigt svårt för oss som politiker att avgöra om det sker mindre ekonomisk brottslighet via kort än via kontanter. Vi vet ju inte i dag hur omfattande de kortbedrägerier som bankerna utsätts för är. Det får vi aldrig reda på. Därför är det svårt att säga att denna utveckling leder till minskad brottslighet. Det kan faktiskt vara så att det tvärtom leder till ökad brottslighet.

Jag håller dock med statsrådet om att vissa typer av brottslighet försvåras när kontanterna minskar. Det är en helt riktig slutsats.

Min fråga till statsrådet Bolund är: Vad vill du göra för att underlätta för föreningar och företag att få tillgång till betaltjänster?

Anf. 28 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Det är bra att vi med jämna mellanrum tar upp denna fråga i kammaren, för det är en viktig fråga som måste få en lösning. Jag tycker dock att man måste problematisera frågan lite.

Låt mig först tacka Ulla Andersson för att hon sa att detta inte bara är en landsbygdsfråga. Ibland i debatten har det nämligen låtit som att det är en fråga bara för landsbygden. Men det kapitlet kan vi lämna bakom oss, vilket jag är tacksam för. Annars brukar jag få tjata om att man ska åka ut till Tensta och prata med småföretagarna där. De är jätteupprörda över var de ska göra av sina kassor, till exempel. Föreningar finns det för övrigt över hela landet.

Det finns som sagt några problem, och detta måste vi också ha svar på. Det gäller bland annat vad de fackföreningar som hanterar kontanter säger. De är inte lyckliga över detta. De är inte lyckliga över att vi för denna debatt över huvud taget. Det är min ena invändning.

Det andra är penningtvätten. I dag är det komplicerat att sätta in pengar. Jag kan själv vittna om det. Som kassör i riksdagens konstklubb skulle jag sätta in en stor summa pengar. Jag blev mer eller mindre förhörd i 40 minuter innan jag fick sätta in pengarna.

Det handlar också om it-tillgängligheten. Men, mina vänner, detta är en betydligt större fråga än bara betalningar. Vad man än möter ska man gå in på www.nagonting.se. Detta kommer man inte åt. Det är ett problem för många gamla människor och för människor som har kognitiva problem på ett eller annat sätt.

Det finns problem med betalningar. Det är till exempel ett problem att Post- och telestyrelsen, PTS, ska ansvara för detta bara för att man en gång i tiden hanterade Posten och Posten hanterade kontanter. Men det är länge sedan Posten hanterade kontanter, så varför PTS ska ha detta ansvar har

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

jag aldrig begripit. Det var likadant med Svensk Kassaservice. Varför skulle den ligga under PTS? Det hade jag svårt att förstå.

Att en länsstyrelse har fått i uppdrag att kartlägga detta är jättebra.

När man kräver att bankerna ska lösa detta, löser det problemen? Vad har vi för typ av banker? Har vi bara de fyra storbankerna plus sparbankerna? Nej, så är det inte.

Jag hade ett litet lån i Danske Bank en gång i tiden. Deras huvudkontor ligger i princip på krypavstånd från mig, men är det bara de människor som bor i Liljeholmen i Stockholm som ska kunna gå till sin bank? Nej, det är kanske lite komplicerat.

Vi har en massa nischbanker. Ica har också en bank som hanterar en del saker, så där kan man ta ut från deras konton.

Jag tycker inte att man problematiserar nog där.

När det gäller de olika tekniska lösningarna måste vi fundera på vad som kan komma i framtiden. Hur kan man lösa detta på ett smartare sätt? Jag kan hålla med om att den frysiffriga pinkoden inte är det allra smartaste sättet att hantera detta på. Det finns kanske andra metoder och tekniker.

Jag kan hålla med om att utredningen kommer till en konstig slutsats. Jag trodde dock att vi var mognare än så i kammaren. Vi har aldrig någonsin lagt fram en ny lagstiftning när något är ute på remiss, så det får ni snällt vänta på – och ni vet att det är så.

Anf. 29 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar Börje Vestlund för ett viktigt och bra inlägg i debatten. Börje gör också en bra insats med att försöka hyfsa till några av de argument som kanske inte helt överensstämmer med sanningen. Det uppskattar jag också.

I ett tidigare inlägg fick vi höra att bankerna håller på att avveckla kontanter. Det är en minskad kontanthantering i samhället och färre människor använder kontanter men att tala om en avveckling är att dra det väl långt. Riksbanken håller ju precis på att ge ut en ny serie sedlar och mynt, vilket är ett tydligt tecken på att det inte kommer att ske någon avveckling av kontanter i samhället och att vi kommer att ha kontanter under lång tid framöver i Sverige. Jag delar Riksbankens bedömning att det behövs kontanter i samhället, och det kommer jag att fortsätta att tycka.

Jag blir lite upprörd när man säger att regeringen inte gör något åt situationen. Jag har precis läst upp en lång lista med åtgärder som håller på att vidtas för att försöka förbättra situationen. Man kan ju lyssna lite grann på vad motdebattören säger.

Jag får också höra att jag gömmer mig bakom en remissomgång. Det uttalandet är inte riktigt förenligt med hur vi ser på demokrati i Sverige. Vi vill ju att förslag som kommer från utredningar ska gå ut på remiss för att regeringen ska få in synpunkter från alla berörda som möter problemen i sin vardag och därefter kunna göra en samlad bedömning.

Jag hoppas att riksdagen tillsammans med regeringen har respekt för detta och att vi faktiskt måste avvakta och få in kunskap och synpunkter från remissinstanserna innan vi vidtar åtgärder.

Självklart kommer vi att ta stor hänsyn och lyssna intensivt på vad remissinstanserna säger, för vi tror att de kommer att göra viktiga inspel.

Jag vill också justera lite vad slutsatserna är från utredningen om betalkontodirektivet. Man säger inte i slutsatsen att det är bra som det är utan

att lagstiftningen inte står i proportion till vilka konsekvenser det får och hur stora behoven är. Man säger inte att allt är frid och fröjd utan noterar att det finns utmaningar.

Dessa utmaningar försöker vi att möta, till exempel genom innovationer. I Sverige har vi en mycket levande fintechsektor för finansiell teknologi. Här utvecklas hela tiden nya lösningar och metoder. Vi försöker stödja en utveckling där det skapas nya lösningar för de grupper som har svårt att använda sig av till exempel elektroniska betalningsmetoder. Det kan vara ett viktigt sätt att hjälpa människor att kunna klara av sin ekonomi.

Det pågår också ett samarbete mellan länsstyrelserna, Bankföreningen och sparbankerna. Det kom till tack vare det rundabordssamtal som jag tog initiativ till. De har möten flera gånger per år för att följa upp situationen och för att skapa en bättre samordning så att bankerna inte var för sig vidtar åtgärder som får konsekvenser för enskilda orter och så att det finns en tillräckligt bra täckning.

Vidare ökar Bankomat AB antalet insättningsautomater och uttagsautomater, och ett sextiotial orter kommer att få nya möjligheter.

Låt mig varna för tron på att en lagstiftning kan lösa alla problem. Jag tror att det är svårt. I Norge har man en lag, men antalet minibanker har ändå minskat med 10 procent de senaste fem åren. Uppenbarligen löser alltså inte en lagstiftning alla problem och är det stora alexanderhugget.

Jag blir lite förvånad över Vänsterpartiets ingång, för i budgeten försöker vi ju lösa problem med service på landsbygden genom att tillskjuta medel. När det gäller livsmedelsförsörjning och annan service är vår syn att samhället måste gå in med stöttande åtgärder för att alla ska ha tillgång till en bra service. Varför ska det gälla livsmedel men inte finansiella tjänster? Vi försöker att hantera situationen på samma sätt här.

Vi kan säkert göra mer, och jag uppskattar engagemanget. Men att säga att det är en helt annan situation och att vi ska vidta helt andra åtgärder förstår jag inte.

Anf. 30 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Det var Vänsterpartiet som drev igenom de 5 miljonerna för att bidra till förbättringar på landsbygden avseende kontanthanteringen.

Jag inser att lagstiftning för att ålägga bankerna att upprätthålla kontanthantering är komplicerad. Just därför tycker jag att det borde utredas så att man kan titta på vad man faktiskt kan göra.

Regeringen har i stället valt att lägga allt i den här utredningen, som har kommit fram till att inget behöver göras. Det finns problem, men de behöver man inte göra något åt.

Lagstiftning visar hur samhället tycker att saker och ting bör fungera. Därför är det viktigt att de demokratiska instituten bestämmer hur vi ska ha det med kontanthanteringen. Det är en del av vår infrastruktur i betalningssystemet. Då ska inte enskilda bankinstitut få bestämma det själva.

De bankinstitut vi pratar om har dessutom statens stöd i ryggen, det vill säga vi garanterar deras förluster. Då har de, menar jag, ett mycket större samhällsansvar än vad de faktiskt tar.

Även om vi har många fler banker har det inte löst problemet, utan det stora folkflertalet är beroende av de fyra storbankerna. Det är så det ser ut

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

i dag. Oavsett om man är i Tensta eller i Los är det där vi har de grundläggande problemen.

Bankerna avvecklar kontanthantering. Swedbank har gått längst, men storbank efter har storbank följt efter. Detta skapar problem för äldre, föreningar, pensionärer och funktionsnedsatta, och det måste vi göra något åt. Detta har pågått sedan 2011, och det eskalerar.

Vi behöver vi se åtgärder här och nu, och jag blev därför lite besviken när Bolunds svar bara var att vi ska invänta remissvaren. Jag tycker att han kunde ha uttryckt en politisk vilja att agera med mer ansvar.

Anf. 31 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! En del har raljerat över en invigning av en bankomat i Skoghall med godisregn och flera hundra besökare. Samtidigt visade det för mig allvaret och sprängkraften i denna fråga.

Hur kan det vara möjligt att en kommunhuvudort med 15 000 invånare kan bli av med sin enda bankomat utan att banken ens berättar det? Då är det klart att man blir glad när den lokala handlaren tar tag i frågan och ser till att bankomaten kommer tillbaka.

På vissa orter har människor i dag enorma avstånd för att kunna ta ut kontanter. För dem som bor i Vittangi, Hakkas och Fredrika är avståndet till närmaste bankomat mer än fem mil enkel resa.

I Svappavaara finns en statligt ägd gruva men ingen bankomat – den ligger tre mil bort. I Vidsel, som kallas för raketbyn, är den militära närvaron stor. Där finns Försvarsmaktens anläggning för att testa raketer och testflyga drönare, men någon bankomat har byborna inte sedan förra året.

I dag finns det 117 000 personer som har mer än två mil för att kunna ta ut kontanter. Av dem är 36 000 personer äldre än 65 år.

Marknaden löser inte landsbygdens utmaningar. Att se till att det finns tillräckligt god geografisk spridning av grundläggande betaltjänster bör också fortsatt vara ett statligt ansvar.

Till skillnad från i dag skulle en reglering av bankernas ansvar för betaltjänster innebära att det ytterst är staten som avgör när marknaden kan och bör tillgodose kundernas behov och när det är en statlig uppgift.

Det är naturligtvis inte någon lätt uppgift, men länsstyrelsen gör redan i dag bedömningar av när staten ska gå in med stöd till olika åtgärder. Denna uppgift bör kunna utvecklas till uppgiften att staten också ska bedöma när bankerna ska ta sitt ansvar för kunderna så att dessa kan ta ut och sätta in kontanter.

Jag tror att väldigt många människor hade velat höra svar i dag från finansmarknadsministern, och jag tror tyvärr att de är lite besvikna. Men jag hoppas att finansmarknadsministern läser remissutredningens alla svar och tar till sig att lagstiftning faktiskt behövs.

Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag tror att det finns väldigt många besvikna fackföreningsmedlemmar inom Handels, Hotell- och restaurangfacket och Finansförbundet. Många av dem röstar på Vänsterpartiet, som bara struntar i en av deras kanske viktigaste arbetsmiljöfrågor. Annars brukar man ofta hänvisa till fackföreningsrörelsen, men uppenbarligen inte i denna fråga.

Man löser detta genom ett alexanderhugg där man låter bankerna ta hand om denna fråga. Men löser man problemet för landsbygden? Jag såg

en rapport för inte så länge sedan där det konstaterades att både den offentliga och kommersiella servicen minskar på landsbygden. Speciellt pekades det på att banker slår igen. Att det är bankerna som slår igen först har vi sett i storstädernas förorter också.

Jag är väldigt glad över att man avvaktar remissvaren. Jag tillhör dem som ska besvara en underremiss. Jag tänker inte skriva den själv, eftersom jag har ansvar för dessa frågor, men som förbundsordförande inom handikapprörelsen är jag undertecknare.

Jag vill att regeringen ska veta vad vi tycker innan beslut fattas, men det tycker uppenbarligen inte Vänsterpartiet. Det gör mig lite irriterad. Vi har en ordning i Sverige där vi utreder saker och har en remissomgång för att få in ett så brett material som möjligt, och sedan börjar vi politiker hantera det. Varför ska vi inte respektera det i just detta fall, även om situationen är allvarlig?

Jag tycker att det finns anledning att kommentera frågan om uttagsautomater. Det är en sak som bankerna har ett ansvar för, och jag tycker att det är hemskt när bankerna inte tar det ansvaret.

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Regeringen tycker att detta är en utmaning för samhället. Vi ser de problem som många människor möter i sin vardag.

Det efterfrågas en tydlig ambition från regeringen. Jag tycker att jag gav detta i mitt inledningsanförande, nämligen att vi tycker att människor själva ska kunna avgöra hur de sköter sin privatekonomi. Om man vill kunna använda kontanter ska man ha möjlighet att göra det.

Däremot tror vi inte att man löser problematiken med en enda reform som ska lösa alla problem, utan vi tror att många olika lösningar kommer att behövas för att få bukt med de utmaningar som finns.

Vi har inte bara skjutit till de 5 miljoner som jag nämnde och som också Ulla Andersson tog upp i sitt anförande. Regeringen har också skjutit till 36 miljoner kronor i budgeten för 2016 för åtgärder för sårbara och utsatta glesbygder när det gäller service, för att kunna förbättra den generellt. Det handlar inte bara om betaltjänster utan också om basala saker som att få tillgång till mat och grundläggande service för att klara av sitt liv.

Jag blir frågande när man tycker att en lagstiftning ska lösa problemen. Varför anser Vänsterpartiet att just denna marknad är särpräglad? Ska vi då ha lagstiftning om antalet bensinmackar och var dessa finns? Ska vi ha lagstiftning om antalet mataffärer och var i landet dessa finns? Mat är en ännu mer grundläggande förutsättning för att kunna klara av sitt liv än vad användningen av kontanter är.

Jag tror att man kan lösa dessa frågor genom samarbete, genom att regeringen sätter tryck, vilket vi gör, och genom att komma med många olika lösningar. Jag tror också att konsumenterna generellt kan göra en insats här. I de fall man har ett val mellan olika banker kan man välja den bank som erbjuder bäst service när det gäller kontanter och tydligt kommunicera till sin bank att det är något man värdesätter och vill att banken ska bidra med.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:360 om läkares ansvar i sjukskrivningsprocessen

Anf. 34 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig om jag gör bedömningen att läkare bör ta ett större ansvar i sjukskrivningsprocessen. Vilka initiativ tänker jag i så fall ta för att detta ska förverkligas?

Det är oroande att sjukfrånvaron har stigit med ca 75 procent sedan 2010. Att bryta denna utveckling och stabilisera sjukfrånvaron är en av regeringens mest prioriterade frågor. Det kräver insatser på bred front och från ett antal olika aktörer för att komma till rätta med problemet. Jag anser att hälso- och sjukvården och inte minst läkaren är en viktig aktör och har en mycket viktig roll att spela i sjukskrivningsprocessen.

Under hösten 2015 presenterade regeringen ett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro. I det har regeringen identifierat sju områden där insatser behöver vidtas under mandatperioden och där Försäkringskassan, arbetsgivarna och hälso- och sjukvården är de viktigaste.

När det gäller hälso- och sjukvården planerar regeringen därför en rad åtgärder, till exempel att utveckla kunskapsstöd för primärvården avseende vård och behandling av sjukdomar som i hög grad leder till sjukfrånvaro. Regeringen kommer också att vidta åtgärder för att öka kunskapen om sjukskrivningspraxis och sjukskrivningsprocessen.

Vidare planerar regeringen att ge berörda myndigheter i uppdrag att utveckla utfallsmått inom hälso- och sjukvården för sjukskrivnas återgång i arbete i syfte att öka kunskaperna om i vilken utsträckning vårdens insatser leder till avslutad sjukskrivning.

I regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Lands-
ting om åtgärder för en effektiv sjukskrivningsprocess satsar vi 1,5 miljarder kronor för att stimulera bättre sjukskrivning och rehabilitering inom hälso- och sjukvården.

Överenskommelsen består av flertalet insatser inom prioriterade områden såsom en jämställd sjukskrivningsprocess, kompetenssatsning i försäkringsmedicin för läkare och andra berörda yrkesgrupper, rehabiliteringskoordinatorer för tidig samverkan, stimulansmedel för förbättrade insatser vid lindrig och medelsvår psykisk ohälsa och långvarig smärta samt stöd till utökat elektroniskt informationsutbyte mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassan.

Avsikten med de olika åtgärderna är att på olika sätt underlätta hälso- och sjukvårdens eget arbete vid sjukskrivning men även samarbetet med andra aktörer i sjukskrivningsprocessen i syfte att förebygga eller förkorta sjukskrivning samt främja patienters återgång i arbete.

Anf. 35 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag delar i stora delar ministrerns syn att samverkan primärt är oerhört viktigt för att få ned de höga sjukskrivningstalen.

Anledningen till min interpellation är en debattartikel i Ulricehamns tidning om de ökande sjukskrivningarna och vikten av samverkan för att nå regeringens mål om ett sjukpenningtal på nio dagar. Artikeln är underskriven av bland annat försäkringsdirektören för sjukförsäkringen hos Försäkringskassan. Det som främst väckte mitt intresse i artikeln handlar om

läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen. Även den nya rapporten från ESO visar detta; de har med en del tankar och funderingar om det och om hur man skulle kunna förändra processen.

Jag citerar ur debattartikeln: ”För att nå regeringens mål om ett sjukpenningtal på nio dagar till år 2020 krävs därför att arbetsgivare och läkare kliver fram på ett helt annat sätt än i dag och att samhällets inställning till sjukskrivning förändras i grunden.

Det är alltså Försäkringskassan som skriver. ”Vi ska också se till att rätt person får rätt ersättning redan vid det första beslutet om sjukpenning. Detta kommer att förkorta sjukskrivningarna, men Försäkringskassans insatser räcker inte. Arbetsgivarnas, läkarnas och samhällets inställning till sjukskrivning är minst lika viktig för att få ner sjukfrånvaron.”

Man skriver vidare att det inom läkarkåren krävs samsyn om när sjukskrivning är en lämplig behandling – men kanske framför allt om när det inte är det. Det vore intressant att höra hur ministern ser på detta.

Det står i artikeln: ”Läkarna ska i sina intyg ta ställning inte bara till patientens sjukdom utan också till dess konsekvenser. Det är sedan Försäkringskassan som bedömer förmågan till arbete. Vårt uppdrag är nämligen inte att pröva hur sjuk någon är – vi bedömer möjligheten att arbeta.” Det är naturligtvis försäkringsdirektören för sjukförsäkringen som är huvudperson i debattartikeln.

Jag tycker att debattartikeln är jätteintressant. Jag vet att Försäkringskassan jobbar med – vrider och vänder på – detta för att komma till rätta med sin del avseende de ökande sjuktalen. Individens möjlighet till återgång till arbete måste vara i fokus inte bara hos den enskilde utan också hos arbetsgivaren, hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. Alla måste samverka.

Det innebär att arbetslinjen måste finnas med även i denna fråga. Det är en stor mänsklig förlust om sjuka slås ut från arbetslivet trots att de inget hellre vill än att arbeta. Om vi fokuserar på och utgår ifrån de som inget hellre vill än att arbeta måste vi också hitta lösningar på hur man kan göra detta på ett bra sätt.

I socialförsäkringsutredningen finns det kunskapsunderlag från olika forskning på senare tid, bland annat om vilka framgångsfaktorer som främst påverkar återgång till arbete. Det ska vara en arbetsfokuserad hälso- och sjukvård och en ansvarstagande och engagerad arbetsgivare som också samarbetar med hälso- och sjukvården. Långtidssjukskrivna hjälps bäst genom tidig återgång till arbete, även före det att full arbetsförmåga återställs.

I dag är det så att man bara kan bli sjukskriven på fasta nivåer; det är 25, 50, 75 eller 100 procent. Det kan vara ett väldigt stort steg för den som har varit arbetsför på bara 25 procent att gå upp till halvtid. Det har under många år diskuterats om man skulle kunna hitta en mycket mer flexibel återgång till arbete genom tätare procentsatser, eller vad man ska säga – eller kanske helt flexibla sådana. Det vore intressant att höra ministerns åsikt om det.

Anf. 36 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Lotta Finstorp för interpellationen.

Jag är övertygad om att det vi står och diskuterar i dag är en helt central fråga för sjukfrånvaron i Sverige och för vår syn på sjukfrånvaro. Även

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

under den förra uppgången av sjuktagen, i början av 2000-talet, försökte Försäkringskassan ha ett sådant här fokus. Man lanserade nationellt en stor kampanj, som många av oss minns, om att det är just människors arbetsförmåga man bedömer och inte hur sjuka de är. Den blev väldigt omdiskuterad, men jag tror att det finns något som är extremt centralt i den synen.

Det är också någonting vi, nu när sjuktagen ökar igen, de facto behöver plocka upp i den allmänna debatten och även försöka hålla i över tid. Försäkringskassans nya generaldirektör Ann-Marie Begler beskriver det som att vi skulle behöva en folkbildningskampanj i Sverige om synen på sjukskrivning och sjukfrånvaro – och *nyttan* av sjukskrivning och sjukfrånvaro. Det gäller framför allt kanske nyttan emellanåt av sjukskrivning kopplat till psykisk ohälsa.

Det vi självklart bör och ska ha i fokus är att tillvarata den förmåga människor har. Där tror jag att Lotta Finstorp sätter fingret på *en* möjlig väg framåt för vår del, där vi definitivt skulle kunna titta vidare på det här med en mer steglös återgång till arbete. Jag vet att vi har ganska rigida procentsatser och att det emellanåt kan vara ett hinder. Det är någonting vi tittar på och är beredda att återkomma med.

Återgång till arbete är också någonting som är genomgående i det åtgärds paket regeringen presenterade i höstas, inte minst när det gäller de satsningar vi gör inom hälso- och sjukvården. Vid årsskiftet gjorde vi även om den tidigare överenskommelse man haft med SKL, hälso- och sjukvården och regeringen. Bland annat trycker vi särskilt mycket på att vi gärna vill att inte bara vissa utan alla landsting till exempel ska utveckla så kallade rehabiliteringskoordinatorer, som just kan vara den tidiga länken mellan arbetsgivare och hälso- och sjukvård. Det handlar om att se till att människor både kanske behåller en kontakt med sin arbetsplats och kommer tillbaka så snart som möjligt om de är heltidssjukskrivna.

Det finns många studier som pekar i en riktning där man talar om sjukskrivning som en behandlingsmetod. Det är nämligen så vi måste börja prata om sjukskrivning: som en behandlingsmetod bland andra behandlingsmetoder. Sjukskrivning som behandlingsmetod kanske egentligen inte är det lämpligaste vid lätt eller måttlig psykisk ohälsa, vilket är en av de absolut största orsakerna till sjukskrivning i dag.

Vi vet att det för människors möjlighet att komma tillbaka till hälsa och till arbetsmarknaden igen är oerhört viktigt att de har kvar en kontakt med sin arbetsplats. Det kan till och med handla om att i viss mån fortsätta att arbeta, eller komma tillbaka så tidigt som möjligt. Detta måste vi våga prata mer om.

Anf. 37 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack för en bra debatt i det här stora och svåra ämnet, ministern. Det är faktiskt en tredjedel av statens budget vi talar om, och förstås mycket mänskligt lidande.

Rehabkoordinatorer tror jag absolut på. I Södermanland hade vi ett Finsamprojekt som nu är permanentat hos landstinget. Det hette Reabskelettet. Det är ett ganska obehagligt namn, men det var väldigt bra och framgångsrikt – otroligt bra. Jag tror att Finsam kan vara en viktig aktör i detta arbete för dem som är långtidssjukskrivna och kanske dessutom inte har en arbetsgivare som blir den fjärde parten i dialogen.

Synen på och nyttan av sjukskrivningar är jag väldigt glad att ministern tar upp. Vi måste prata om det intressanta i sjukskrivning som behandling.

Jag tror att det många gånger är där man hamnar, och det finns en stor del av detta i de sjukskrivningstal vi ser. Det handlar om attityden till sjukskrivning.

Vi kan också titta på de stora regionala skillnaderna i sjukskrivningar, som inte går att förklara med en sämre hälsa. Man kan se att vissa län har betydligt högre sjukskrivningstal än vad framför allt storstäder har. Stad och land gör stor skillnad. Detta skulle man behöva göra en större utredning om och analysera tydligt.

Samverkan är oerhört viktig. Låt oss titta på aktörerna: patienten, arbetsgivaren, Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. En av aktörerna, hälso- och sjukvården, har i dag inte uppdraget att vårda och behandla för återgång till arbete. Det tror jag att man måste titta på. Om alla fyra nu ska samverka och dra åt samma håll för återgång till arbete när så är möjligt måste man få in en arbetsfokuserad hälso- och sjukvård i hälso- och sjukvårdens lagstiftning.

Jag tittade på portalparagrafen i hälso- och sjukvårdslagen och funderade verkligen på detta med återgång till arbete. Som första paragraf står: Med hälso- och sjukvård avses i denna lag åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Det finns ingenting om att man ska vårda och behandla för att människor ska komma tillbaka till det liv de hade tidigare.

I den andra paragrafen står: Den som har störst behov av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Om vi tänker på blåljus, till exempel, ska den som har den svåraste problematiken komma först. Om man skulle få in detta med återgång till arbete – hur ska då triageringen se ut? I dag jobbar alla med triagering inom hälso- och sjukvården. Man prioriterar och sorterar utifrån behov, smärta, diagnos och så vidare.

Hur ser ministern på detta? Om det är önskvärt att få in återgång till arbete – hur ska man kunna få in det i lagstiftningen utan att man på så sätt säger att den som har ont i ryggen ska gå före den som kommer in med hjärtinfarkt? Så kommer det ju aldrig att bli, men ändå.

Detta är en jätteintressant problematik. Jag vet att det finns ett sådant förslag i socialförsäkringsutredningen. Det finns mycket kritik från läkarkåren och hälso- och sjukvården till detta, och det är klart att om man ställer det på sin spets blir det absurt. Jag tror ändå att det är oerhört viktigt att få in det här på något sätt. Vård och behandling ska sträva mot att man kan komma tillbaka till jobb eller studier.

Anf. 38 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Lotta Finstorp! Du sätter fingret på flera viktiga saker i det som du tar upp här.

Låt mig börja med de regionala skillnaderna. Det är någonting som vi har sett under lång tid. Dessutom ser vi att så fort sjuktalen ökar, ökar också de regionala skillnaderna. Det är precis det vi ser nu.

I det åtgärds paket som vi lanserade i höstas finns en del som handlar om att vi ska ta initiativ till analys av sjukskrivningspraxis och sjukskrivningsmönster som tar sikte på just detta. Detta arbete håller vi nu på med.

Utan att för den sakens skull rista någonting i sten finns det olika sätt att stärka det hela så att man får en jämnare bedömning över landet när det gäller likartade diagnoser. Det ena är det som redan ligger i åtgärdsprogrammet. Socialstyrelsen har nu ett uppdrag från åtgärdsprogrammet som handlar om att de ska följa upp, uppdatera och utvärdera det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Vi räknar med att den del som handlar om psykisk ohälsa kommer att komma redan i höst. Det är ett verktyg för att stärka bedömningarna – att de görs mer likartat.

Om inte detta skulle räcka förs det en diskussion sedan tidigare om möjligheten att införa så kallade förskrivningskoder för läkare. Där är vi inte ännu, men jag tycker att det är lite spännande. Man skulle alltså på läkarintygen tydligt kunna identifiera vilka läkare det är som har sjukskrivit för att till och med kunna följa en viss läkares eller en viss vårdcentral sjukskrivningsmönster. Vi ser, vilket ESO-rapporten också pekar på, att det i undantagsfall tyvärr dyker upp varianter där enskilda individer om de får ett nej till sjukskrivning på ett ställe går till en annan vårdcentral för att där kanske få en annan bedömning och en sjukskrivning. Det här är naturligtvis någonting som vi alla vill stävja, och förskrivningskoder skulle kunna vara ett sätt att få en bättre bild av det hela. Men det är något som jag får återkomma till.

Jag delar bilden av dem som inte har en arbetsgivare och som är långtidssjukskrivna. Regeringen skjuter nu till 59 miljoner årligen för att stärka Finsam. Det handlar bland annat om att fokusera på just långtidssjukskrivna. Vi kommer att följa upp arbetet, och vi är också beredda att vidta fler åtgärder. Jag har en stark tro på att Finsam kan vara ett gott verktyg.

När det handlar om återgång i arbete som en del av hälso- och sjukvården delar jag bedömningen att det är viktigt att fortsätta att ta steg i den riktningen. I de stimulansmedel som vi nu har förhandlat om med Sveriges Kommuner och Landsting finns detta tydligt med. Det står till och med att för att man ska ianspråkta dessa sjukskrivningsmedel ska sjukskrivningen vara en del av vård och behandling, och hälso- och sjukvårdens insatser ska främja patientens återgång i arbete. Det är ett steg i en riktning.

Jag tror att Lotta Finstorp vet hur känslig frågan om att gå in i lagstiftningen är. Det är i hög grad en kulturfråga som vi kommer att behöva fortsätta att arbeta med. Vi är inte där riktigt ännu, men jag delar i grunden synen i det som du säger kopplat till detta.

Anf. 39 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern! Jag känner att regeringen håller på att ändra attityden till detta. Vi fick ofta höra när alliansregeringen försökte skruva på socialförsäkringarna att vi var hårda och kalla. Må så vara, men det var precis det här som vi behövde försöka komma åt. Attityder, som det mycket handlar om i detta, ändrar man inte på en eller två mandatperioder. Det handlar om attityder hos befolkningen och hos olika aktörer i de här frågorna.

59 miljoner extra till Finsam är jättebra. Men det blir fler förbund, så det blir inte så mycket mer pengar.

ESO:s rapport är intressant. Där finns en hel del av detta. Läkaren ska diagnostisera, trots att många sjukdomar saknar distinkta diagnoskriterier. Men läkaren ska också bedöma arbetsförmågan hos patienten kopplat till

arbetsuppgifter. Det kräver väldigt specifik kunskap om olika delar av arbetslivet. Det är nästan övermänskligt att kunna känna till detta.

ESO föreslår att Försäkringskassan ska kunna ställa upp kvalitetskrav för vårdgivare som utfärdar sjukintyg. Det var lite av det som ministern var inne på; det skulle till exempel kunna vara förskrivningskoder. ESO:s förslag är att det ska vara vissa specifika läkare som utfärdar sjukintyg. De ska ha en speciell kompetens när det gäller socialförsäkringen och systemet och även arbetsmarknaden.

Många människor som är sjukskrivna berättar att de inte förstår systemet. Det är inte transparent. Läkaren skriver ett läkarintyg på att man ska vara sjukskriven till 100 procent. Försäkringskassan gör en helt annan bedömning. Denna transparens måste man arbeta med mycket mer så att det blir tydligare för den enskilde.

Anf. 40 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Lotta Finstorp! Jag brukar försöka beskriva det så här: Om man i grunden har den ambition som också ni hade under den långa tid som ni satt i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen att på riktigt försöka lösa frågan om sjukskrivningarna är det komplext. Det finns flera olika delar i detta.

Jag tror att det någonstans är detta man måste ha för ögonen i det som vi nu gör. I grund och botten handlar det om att de individer, medborgare etcetera som verkligen är i behov av sjukskrivning på grund av sin diagnos naturligtvis ska ha det.

Då ska man veta att försäkringen finns där, att den är trygg och att man kan få det stöd och den hjälp som man behöver. Men då ska sjukskrivning också bedömas vara den rätta behandlingsmetoden för den diagnosen.

Just nu har vi ett läge i Sverige där vi kan konstatera att den vanligaste sjukskrivningsorsaken är lätt till måttlig psykisk ohälsa. Två av tre drabbade är kvinnor. Många är relativt unga och har småbarn hemma och hela arbetslivet framför sig.

Det finns studier som tydligt pekar mot att en långvarig heltidssjukskrivning är direkt kontraproduktiv för den diagnosen. Då ska det här inte vara en partipolitisk diskussion i grunden. Vi ska i stället diskutera hur vi kan stötta och se till att de instrument som vi har till vårt förfogande och våra myndigheter på bästa sätt kan stötta dessa många gånger relativt unga kvinnor tillbaka till hälsa och till arbetslivet och arbetsmarknaden igen, så att de inte fastnar i det ena eller det andra. Det kommer också att bidra till att vi lyckas med att få en låg och stabil sjukfrånvaro.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelser

2015/16:PN1 Verksamhetsredogörelse för Partibidragsnämnden 2015

2015/16:RJ1 Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under 2015

Prot. 2015/16:71
26 februari

Svar på
interpellationer

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 februari

2015/16:429 Effekterna av att ta bort kömiljarden

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:430 Tillståndet i Sveriges ekonomi

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:431 Barnäktenskap

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:432 Elprisområden

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:433 Kalkutvinning på norra Gotland

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:434 En otrygg huvudstad

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 februari

2015/16:857 Svenskt ansvar för nyttjande av slavarbete

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:858 Väntetider för att få vapenlicens

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:859 Kalk- och cementproduktion på Gotland

av *Anders Åkesson* (C)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:860 Fortsatt oacceptabelt långa handläggningstider för vapenlicens

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:861 Sanktionsavgifter för andra än yrkesfiskare

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:862 När barn dör till följd av brott

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:863 Statliga bolags miljö- och klimatrappportering
av *Jonas Jacobsson Gjörtlér* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:864 Norskt lagförslag om möjlighet att frångå asylrätten
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:865 Akademiska hus
av *Linda Snecker* (V)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:866 Utvecklingen i Turkiet
av *Margareta Cederfelt* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:867 Skattehöjningar på biodrivmedel
av *Per Åsling* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:868 Register över ekologiska aktörer
av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:869 Livsmedelsbedrägerier
av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Prot. 2015/16:71
26 februari

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 11.01.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:382 om åtgärder för minskad brottslighet och ökad trygghet i utanförskapsområden.....	2
Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	2
Anf. 2 BEATRICE ASK (M)	3
Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	4
Anf. 4 BEATRICE ASK (M)	5
Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	6
Anf. 6 BEATRICE ASK (M)	8
Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	8
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:388 om säkerheten för blåljuspersonal i utsatta områden	9
Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	9
Anf. 9 BEATRICE ASK (M)	10
Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	11
Anf. 11 BEATRICE ASK (M)	12
Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	13
Anf. 13 BEATRICE ASK (M)	14
Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	14
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:385 om rekrytering av deltidsbrandmän	14
Anf. 15 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	14
Anf. 16 JAN R ANDERSSON (M).....	15
Anf. 17 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	16
Anf. 18 JAN R ANDERSSON (M).....	17
Anf. 19 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	17
Anf. 20 JAN R ANDERSSON (M).....	18
Anf. 21 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	18
§ 9 Svar på interpellationerna 2015/16:376 och 377 om kontanthantering	19
Anf. 22 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	19
Anf. 23 ULLA ANDERSSON (V).....	19
Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V)	20
Anf. 25 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	22
Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V).....	23
Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V)	24
Anf. 28 BÖRJE VESTLUND (S).....	25
Anf. 29 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	26
Anf. 30 ULLA ANDERSSON (V).....	27
Anf. 31 HÅKAN SVENNELING (V)	28
Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (S).....	28
Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:360 om läkares ansvar i sjukskrivningsprocessen.....	30
Anf. 34 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	30
Anf. 35 LOTTA FINSTORP (M).....	30
Anf. 36 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	31
Anf. 37 LOTTA FINSTORP (M).....	32
Anf. 38 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	33
Anf. 39 LOTTA FINSTORP (M).....	34
Anf. 40 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	35
§ 11 Bordläggning.....	35
§ 12 Anmälan om interpellationer.....	36
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	36
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 11.01.....	37

Prot. 2015/16:71
26 februari
